RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

PIERWSZY POLSKI TYGODNIK DLA HANDLU I PRZEMYSŁU METALOWEGO, MASZYNOWEGO, MATERJAŁÓW BUDOWLANYCH ORAZ BRANŻ POKREWNYCH

TRZY BEZPŁATNE DODATKI „ELEKTRO- I RADJOTECHNIKA“, „PRZEGLĄD DOSTAW“ ORAZ „POSTĘPY W PRZEMYŚLE“

PRZEDPŁATA: Kwartalnie $4\frac{1}{2}$ zł. Dla Gdańska $4\frac{1}{2}$ guld., dla Niemiec $4\frac{1}{2}$ mk. Dla Ameryki 1 dolara kwartalnie.

CENY OGŁOSZEŃ: $\frac{1}{1}$ str. 100 zł, $\frac{1}{2}$ str. 60 zł, $\frac{1}{4}$ str. 35 zł, $\frac{1}{8}$ str. 20 zł, $\frac{1}{16}$ str. 10 zł. Ogłoszenia na okładce z dopłatą. W Gdańsku te same ceny w guldenach. — Ogłoszenia z zagranicy oblicza się według osobn. taryfy. W wydaniach specjalnych obowiązuje inna taryfa.

Redakcja i Administracja
Poznań, Wielka 10. Telefon 22-77

Wyłączne zastępstwo na Gdańsk:
Biuro ogłoszeń „Devera“ - Gdańsk, Langgasse 75. Telefon 11-77.

Miejscem wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań. — Przy wszelkich kwestjach spornych miarodajny jest Sąd Powiatowy w Poznaniu.

Na wypadek zwłoki lub skargi sądowej, wszelkie rabaty upadają.

KONTO CZEKOWE: P. K. O. w POZNANIU Nr. 202-796

Nr. 44. Poznań, 5 listopada 1926 Rok VI

Katastrofalny brak węgla hamuje ruch produkcyjny przemysłu naszego.

Związek Fabrykantów Zachodniej Polski a brak węgla dla przemysłu. — Wstrzymanie ładowania węgla dla zagranicy. — Górny Śląsk terenem zabiegów zagranicy o nasz węgiel.

Przemysł zachodnich ziem Polski a nawet wszelkie zakłady użyteczności publicznej od szeregu tygodni narzekają na coraz bardziej zaostrzający się brak węgla, hamujący uruchomienie fabryk i ich produkcję. Ponieważ niedomagania te przybrały rozmiary wprost katastorfalne, tak, że przemysł Wielkopolski i Pomorza, gazownie i elektrownie zakupują węgiel wozami i centnarami, ażeby tylko podtrzymać pracę, Związek Fabrykantów Zachodnich Ziem Polski z siedzibą w Poznaniu, zwołał w aktualnej tej sprawie specjalne zgromadzenie swych członków, które odbyło się w „Resursie Kupieckiej“.

Zebraniu przewodniczył prezes Związku Fabrykantów p. S. Samulski, który na wstępie przedstawił zgromadzonym wyczerpująco stan rzeczy, jaki na rynku węglowym w zachodnich województwach obecnie panuje.

Przewodniczący podkreśla, że przedstawiciele koncernu węglowego powstające braki i niedomagania przypisują wyłącznie brakowi wagonów i dlatego reprezentanci Zagłębia Dąbrowieckiego domagali się od rządu, by zamówił większą ilość nowych wagonów z zagranicy. Rząd uczynić tego nie mógł, ponieważ fabryki polskie nie są dotychczas dostatecznie wyzyskane. Jak kolosalnym narazie jest wywóz węgla zagranicę świadczy o tem fakt, że za przewóz węgla do portów niemieckich za czasokres ostatnich czterech miesięcy zapłaciliśmy ogółem przeszło 100 miljonów zł.

Jako pierwszy mówca po otwarciu dyskusji zabiera głos dyr. gazowni miejskiej p. Dziurzyński, który stwierdza, że powodem braku węgla jest nieuzgodnienie stanowiska między min. komunikacji, dyr. kolei w Katowicach i kopalniami oraz brak rozbudowy odpowiedniej sieci kolejowej. — Rząd broni się twierdzeniem, że wszystkie wagony są w ruchu, więcej dać nie może. Obiecuje się poprawę już od całego szeregu miesięcy mianowaniem komisarza węglowego. Lecz mianowanie komisarza nastąpiło dopiero w ostatnim czasie. Komunikaty rządowe mimo groźnego położenia brzmią wciąż optymistycznie i pocieszająco, chociaż doszło już do tego, że węgiel sprzedaje się w Warszawie po 6 zł., w Łodzi po 5 zł. za centnar pojedyńczy. Obawiając się poważniejszych rozruchów, rząd dopiero teraz zabronił eksportu na pewien czas. Związek Fabrykantów winien kategorycznie domagać się wstrzymania eksportu na czas dłuższy a przedewszystkiem domagać się zaprzestania wywozu węgla do Niemiec w wagonach polskich. Polskie wagony idą do Niemiec, Czech i Rosji, nie dziw, że tu ich brak. Rząd polski nie może się zdobyć na żadną zdecydowaną akcję pomimo przykładu niemieckiego.

Mówca w końcu swego przemówienia wysuwa następujące postulaty pod adresem rządu: 1) wydania zakazu wywozu węgla w wagonach polskich, dopóki rynek wewnętrzny nie będzie należycie zasilony, 2) zaopatrzenie Wielkopolski i Pomorza powinno odbywać się racjonalnie i systematycznie a nie tylko dorywczo, 3) kompetencje komisarza winny rozciągać się na wszystkie zagłębia węglowe a załatwianie zamówień winno następować według kolejności.

P. dyr. Nowak stwierdza między innemi, że hurtownicy są bez węgla, u kupców stoją ogonki, kierownicy kopalń potracili głowy. Zagranicę idzie węgiel grubszego gatunku, podczas gdy przemysł nasz i rolnictwo drobnych gatunków zużyć nie mogą i zniewoleni są do wstrzymywania ruchu swych zakładów. Związek Fabrykantów wi-

nien przeprowadzić wszelkie starania, by zagrażające własnej wytwórczości stosunki te uległy corychlejszej zmianie.

Jako przedstawiciel przemysłu spirytusowego przemawiał p. dyr. Osten-Sacken, wskazując na częściową bezczynność tej gałęzi wytwórczej. Mówca zaznacza, że jeżeli stosunki te w najbliższych już dniach się nie zmienią, natenczas przemysł polski narażony jest na kompletny zastój.

P. dyr. Dziurzński w ponownem swem przemówieniu konstatuje smutny fakt, że z wzmożonego eksportu węgla pozostaje w kraju zaledwie 1/3 część dewiz obcokrajowych, lwią część natomiast zatrzymuje zagranica. Potentaci węglowi Górnego Śląska nie sprzedawają bowiem węgla wprost do Anglji, lecz transporty węgla na podstawie kontraktów nabywane bywają za pośrednictwem Berlina, który kupuje węgiel w Polsce po 17 szylingów, a oddaje go dalej po 50 szylingów. Rząd na skandaliczne te manipulacje dotychczas nie zareagował, choć dla braku wagonów przetrzymywanych w Niemczech, u nas odłogiem leży eksport ziemniaków i zboża.

Radca przy Poznańskiej Dyrekcji Kolei p. Szczawiński, wyjaśniając stanowisko kolei, udowadnia na podstawie cyfr, że kolej czyniła ze swej strony wszystko, by nagłemu i nadmiernemu zapotrzebowaniu wagonów sprostać w miarę stojącego do dyspozycji materjału transportowego. Zarzuty czynione pod adresem kolei nie są zatem uzasadnione.

Nasza polityka eksportowa — jak nie bez słuszności twierdzi przewodniczący p. Samulski — nie jest dotychczas należycie zorganizowana. Rząd zapowiedział wprawdzie stworzenie wydziału dla eksportu, z którym współpracować miały organizacje gospodarcze, lecz narazie są to jeszcze nieuchwytne projekty, a dla usunięcia, względnie choćby złagodzenia przykrych stosunków omawianych, potrzebny jest szybki i zdecydowany czyn.

Po wyczerpaniu dyskusji, sekretarz gen. p. Szczepański odczytał poniżej podaną rezolucję, którą zebrani przyjęli jednogłośnie.

*

Rezolucja:

„Zebrani dzisiaj przedstawiciele przemysłu, zakładów użyteczności publicznej jak gazowni, elektrowni itp. oraz przedstawiciele kupiectwa, węgiel dostarczającego, przekonawszy się po obszernie przeprowadzonej dyskusji o rzeczywistej groźbie braku węgla, uważają za wskazane zwrócić uwagę p. Min. Przemysłu i Handlu na grożący stan rzeczy, z którego wyjść można przez:

a) rozszerzenie kontroli komisarza dla rozdziału węgla na wszystkie zagłębia i przeprowadzenie sprawiedliwego rozdziału węgla z uwzględnieniem w pierwszej linji krajowego zapotrzebowania;

b) przez niewysłanie węgla zagranicę, drogą przez Niemcy w wagonach polskich, a posiłkowanie się tam wagonami obcemi;

c) przez kilkudniowe wstrzymanie eksportu, dopóki zaległości krajowe nie zostaną wyrównane.

Zebrani wskazują dalej na to, że głównie Wielkopolska i Pomorze mają powód do skarg uzasadnionych i wzywają Związek Fabrykantów, aby, tutejsze interesy przemysłu zastępując, zechciał u właściwych czynników energicznie interwenjować".

*

Na skutek zabiegów zorganizowanych sfer gospodarczych kraju oraz katastrofalnego położenia, w jakiem znajduje się przemysł nasz, zarządzono wreszcie na przeciąg jednego tygodnia wstrzymanie ładowania węgla dla zagranicy w naszych wagonach. Dzięki zarządzeniu temu dopływ wagonów dla potrzeb kraju był w tych dniach dość obfity. Sfery interesowane wyrażają jednak obawę, że po upływie tegoż terminu, wagonów zupełnie zabraknie, gdyż przemysł węglowy za wszelką cenę starać się będzie o to, by dogonić i wyrównać zaniedbane w tym czasie wykonanie zleceń dla zagranicy. Wypływa tu konieczność, by rząd drogą niezwłocznego rozporządzenia uregulował tę sprawę i z pomocą komisarza węglowego, przez rozszerzenie jego kompetencji, zapewnił dowóz węgla dla kraju i dostawę wagonów dla ruchu eksportowego rolniczego oraz przemysłu drzewnego.

Dla udogodnienia potrzeby tej, będącej jedynym środkiem dla zapobieżenia zastojowi w przemyśle w groźnym momencie późnej jesieni i początku zimy, wystarcza przyjrzeć się bliżej panującemu obecnie chaotycznemu ruchowi handlowemu na Górnym Śląsku, przeobrażającemu się wprost w formalną gonitwę za węglem. Górny Śląsk zalany jest niemal najróżniejszego typu pośrednikami zagranicznemi, którzy w wykorzystaniu czasowej konjunktury, wiedzeni chęcią dobrych zarobków, częstokroć wedle zasady „cel uświęca środki", różnemi drogami zabiegają o zdobycie węgla a przedewszystkiem o wagony.

Pośrednicy za węgiel do Włoch płacą po 45 fr. szwaj. za tonnę loco kopalnia. Cena detaliczna tonny węgla wynosi obecnie we Włoszech ponad 500 lirów, tak samo na Węgrzech w ostatnich dwóch dniach cena podniosła się za 100 kg. o dalsze 30.000 koron węg. do 132.000 kor. za 100 kg. Naturalnie, że te transakcje dochodzą do skutku tylko między pośrednikami. Poważniejsze koncerny i kopalnie na tego rodzaju interesy nie idą. Duża część tych transakcyj idzie via Warszawa. Koncerny i kopalnie formalnie są oblężone przez różne wpływowe osobistości, które stale interwenjują w sprawie dostawy dla tego lub owego hurtownika zagranicznego, co naturalnie nie jest połączone z pewnem wynagrodzeniem, lecz i te manipulacje nie zawsze odnoszą pożądany skutek, rozbijając się o brak środków transportowych. I w tę sprawę wglądnąć winny nasze władze kompetentne. Zagranica, chcąc pokryć zwiększone swe zapotrzebowanie na węgiel, niechaj dostarczy, własnych wagonów choćby z pewnem uszczerbkiem zysku ich pośredników.

Rząd i władze nasze odnośne, śladem innych państw, nie mogą ani na chwilę pozostawić w dalszem zaniedbaniu rodzimego organizmu gospodarczego, zdanego czasowo na łaskę i niełaskę potentatów górnośląskiego przemysłu węglowego.

L. P.

Nowelizacja taryfy celnej w Austrji środkiem ochronnym jedynego zakładu hutniczego.

Od chwili obowiązywania noweli do austrjackiej taryfy celnej, którą wprowadzono w życie po zaciętej walce na terenie izb ustawodawczych, dobiega obecnie już trzeci miesiąc. Nowela ta, obejmująca między innemi w różnych pozycjach podwyższenie stawek celnych na różne wyroby żelazne, miała głównie na celu najdalej idącą ochronę jedynego w Austrji wielkiego zakładu hutniczego, „Oesterreichische Alpine Montangesellschaft". W łączności z tą ochroną prawną, wspomniane zakłady na zasadzie specjalnych i ustalonych warunków, zobowiązane są do sprzedaży i dostawy.

Przystąpienie związków do takiego układu zabezpieczyło odnośnym przedsiębiorstwom fabrycznym nabywanie szczególnie surówki, półwyrobów, blachy i drutu walcowanego

po cenach zbliżonych do cen światowych. Nadto przedsiębiorstwa przerabiające materjały żelazne będą otrzymywać od „Alpine-Montangesellschaft“ bonifikację, celem wyrównania znacznej części podwyższonego powyżej wspomnianą nowelę o taryfach celnych cła w razie eksportu gotowych fabrykatów zagranicę.

W ten sposób, z pomocą rządu austrjackiego, usiłowano stworzyć dla „Alpine-Montangesellschaft“ monopol na żelazo w Austrji. Czy i o ile zarządzenie to odniosło pożądany skutek, narazie ocenić nie można. Faktem jest, że polski przemysł żelazny, mimo podwyższonych ceł, eksportuje w dalszym ciągu do Austrji poważne ilości surówki i półwyrobów żelaza i blach i jak nam potwierdzają, mimo cła uzyskuje takie ceny, które ten, chociaż bardzo ograniczony rynek austrjacki, robią pożądanym terenem zbytu dla polskiego hutnictwa żelaznego.

Uważamy za stosowne, łącznie z powyższem wspomnieć w kilku słowach o „Alpine Montangesellschaft“. Stała się ona bowiem wyraźnie ekspozyturą zachodnio-niemieckiego trustu stalowego, oraz wpływów francuskich w następujący sposób: Po rozpadnięciu się koncernu Stinnesowskiego, który posiadał większość akcyj „Alpine Montangesellschaft“, albo ściśle biorąc towarzystwa holdingowego holendersko - szwajcarskiego „Promontana“, w którem „Deutsch Luxemburg“ i „Rhein-Elbe-Union“ grały główną rolę, stała się aktualną kwestja objęcia tego pakietu akcyj przez grupę odpowiednio silną w kapitały. W maju bieżącego roku zakończone zostały pertraktacje między „Alpine Montan-Ges.“ i „Vereinigte-Stahl-Werke“, na skutek których ostatnie objęły większość akcyj „Alpine Montan-Ges.“. Chociaż te zakłady były już dawniej w porozumieniu z koncernem „Otto Wolf“ i „Towarzystwa Röchling“, co do podziału rynków zbytu, to jednakże obecnie przez zmianę właściciela akcyj, austryjacki przemysł żelazny wszedł nieomal zupełnie w orbitę interesów potężnego zachodnio-niemieckiego trustu stalowego. Trust ten posiada według doniesień dzienników 50% akcyj „Alpine Montan-Ges.“, mniejszość akcyj jest w posiadaniu „Niederöstereichische Escomte-Gesellschaft“ we Wiedniu, który to bank znowu jest pod wpływem kapitałów francusko-szwajcarskich, a mianowicie „Union Europeenne Industrielle et Financiere“ w Paryżu i „Comptoir d' Escompte de Geneve“. W ten sposób w „Alpine Montan-Ges.“ spotykają się równocześnie interesy najpoważniejszych partnerów co dopiero utworzonego „Międzynarodowego Kartelu Stalowego“. Oczywiście, że „Alpine Montan-Ges.“ jest tem samem również ekspozyturą „Międzynarodowego kartelu Stalowego“ na południowo - wschodnią Europę.

Rola, jaką dziś odgrywa „Alpine Montan - Ges.“ przy obsługiwaniu wschodnio-europejskich rynków zbytu nie jest bez znaczenia i przeciwnie zdobywa coraz to większy wpływ. Z tych więc przyczyn szczególnie Polska i Czechosłowacja, nie powinny spuszczać z oka ruchu handlowego, rozwijającego się za pośrednictwem „Alpine Montan-Gesellschaft“. Przy regulowaniu spraw stojących w związku z wschodnio-europejskim rynkiem i ustalaniu wytycznych polityki handlowej, oba kraje winny się poważnie zastanowić nad utrwaleniem dróg ostania się na tychże rynkach, zanim ich przemożne i skoordynowane siły konkurentów zachodnich wyprzeć zdołają. - p. -

Zbyt mebli żelaznych.

Sytuacja ogólna. — Warunki rozwoju. — Eksport zagranicę.

W dziale mebli żelaznych do domowego i szpitalnego użytku znać pewne ożywienie, jak zwykle w środku sezonu jesiennego. Kupcy robią gorączkowe przygotowania w celu zapełnienia lub uzupełnienia swych składów. Na sezon ten bowiem pokłada się wielkie nadzieje. Szczególnie zainteresowała się tą dziedziną prowincja. Obecna sytuacja finansowa dzięki stabilizacji złotego jest dosyć korzystna. Pozwala ona na udzielanie kredytu narazie krótkoterminowego, dochodzącego najwyżej do 3 miesięcy. W związku ze zwyżką cen węgla tendencja panuje dosyć mocna. Spodziewana jest również zwyżka mebli żelaznych, co usposabia kupców jeszcze bardziej gorączkowo.

✱

W porównaniu z zagranicą fabrykacja mebli żelaznych do domowego i szpitalnego użytku w Polsce jest bardzo mała. Tłumaczy się to jeszcze dosyć niskim stanem kultury naszego społeczeństwa oraz małem zrozumieniem wartości mebli żelaznych. Fabrykacja mebli żelaznych doprowadzona jest obecnie do takiej perfekcji, że pod względem estetycznym, nie mówiąc o higjenie, nietylko przewyższają meble drewniane, ale są od nich tańsze i trwalsze. Meble żelazne wymagają mniejszej konserwacji i pracy, są łatwo przenośne i wygodne, o czem wie każda gospodyni. Konsumcja mebli żelaznych największa jest tylko w miastach, wieś zaś jest bardzo mało pod tym względem uświadomiona. Przy odpowiedniej reklamie można śmiało zwiększyć pojemność rynku, co tylko wyjdzie na dobre przemysłowi. Krajowe wyroby przewyższają pod względem jakości i wykończenia zagraniczne. Dlatego też konkurencji obcej w tej branży niema.

Do niedawna tylko Niemcy importowały do nas meble żelazne, które z powodu dosyć wysokich ceł na gotowe wyroby, nie wytrzymywały kalkulacji.

✱

Przed wojną 50% produkcji polskich fabryk mebli żelaznych wysyłano do Rosji i na Daleki Wschód. Polskie meble żelazne były tam znane, mając wyrobioną markę. Obecnie z powodu ciężkich warunków ekonomicznych Rosji, eksport jest mały: nie przewyższa 5% ogólnej produkcji naszych fabryk. Kierowany jest przeważnie do państw Bałtyckich, Persji, Turcji, ostatnio zaś do Władywostoku. Dopóki warunki kredytowe się nie poprawią, do tej pory przemysł ten będzie spał. Dlatego konieczna jest pomoc rządowa w postaci kredytów i obniżenia stawek celnych. Bank Polski, niestety, nie udziela tej gałęzi przemysłu metalowego kredytów. Fabrykanci otrzymują je tylko w bankach prywatnych na warunkach mniej dogodnych, co wpływa na wysokość cen za wyroby i zmniejsza szanse wywozu. Świadczenia społeczne, szczególniej składki do Kasy Chorych, oraz ubezpieczenia od nieszczęśliwych wypadków są za wysokie, obciążając poważnie przemysł, robotnikom zaś dają małe korzyści z powodu wadliwej organizacji tych funduszów. Odbiorcy otrzymują towar na kredyt lub otwarty rachunek. Ostatnio przy sprzedaży fabrykanci żądali od 50—60% pokrycia gotówką, resztę na weksle, najwyżej do 2 miesięcy. Przytem kredytu udzielano tylko kupcom pewnym. —aw.—

Nowy tryb ogłaszania taryf kolejowych.

Projekt rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, zmieniającego ustawę w sprawie wydawania Dziennika Ustaw Rzeczypospolitej, opracowano w ministerstwie komunikacji. W myśl tej ustawy ogłaszano dotychczas w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej wszystkie rozporządzenia wprowadzające taryfy kolejowe, co nietylko zbytecznie obciążało Dziennik Ustaw, lecz nadto opóźniało ogłaszanie taryf, wobec czego projektowane rozporządzenie zwalnia min. komunikacji od obowiązku ogłaszania taryf w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej, natomiast stwarza w tym celu specjalne wydawnictwo pod nazwą: „Dziennik zarządzeń taryfowych i przewozowych kolei żelaznych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i W. M. Gdańska“.

Biuletyn Oficjalny Targów Wschodnich

Nowo zorganizowane przy Targach Wschodnich we Lwowie biuro informacyjne dla spraw gospodarczych udziela bezpłatnie interesentom w kraju i zagranicą wszelkiego rodzaju wiadomości, informacyj i wyjaśnień w sprawach podaży i popytu artykułów krajowych i zagranicznych, zapotrzebowania i cen rynkowych, taryf, transportów i ceł.

Jest rzeczą wskazaną nadsyłać prospekty, cenniki, próbki i druki reklamowe z podaniem dokładnych dat o sprawności produkcji i zdolności eksportowej.

Opierając się w nowej swej działalności na rozległym aparacie organizacyjnym Targów Wschodnich, szerokiej sieci ich zastępców w głównych centrach krajowego i zagranicznego handlu, oraz na współpracy organizacyj gospodarczych i placówek konsularnych zagranicą, biuro informacyjne będzie udzielać autorytatywnych wywiadów w możliwie szybkim terminie. — Biuro Informacyjne Targów Wschodnich, Lwów, Jagiellońska 1.

Eksport polski do Stanów Zjednoczonych A. P.

Poważna eksportowo-importowa firma amerykańska w Chicago pragnie z firmami w Polsce nawiązać stosunki handlowe dla silniejszego zainteresowania rynku amerykańskiego wyrobami polskiego przemysłu. — W tym celu zwróciła się do Targów Wschodnich we Lwowie z prośbą o dostarczenie jej wykazu wytwórni, mogących produkować na eksport do Ameryki Północnej. Firmy, któreby reflektowały na nawiązanie w tym kierunku stosunków raczą podać dokładne dane o przedmiocie i wydajności swej produkcji do Biura Informacyjnego Targów Wschodnich we Lwowie, Jagiellońska 1.

Eksport polski do Ameryki Południowej.

Z Valparaiso, chilijskiej stolicy w Ameryce Południowej, otrzymało Biuro Informacyjne Targów Wschodnich propozycje w sprawie ewentualnych możliwości eksportowych z Polski do zachodnich obszarów państw Ameryki Południowej, odnośnie do artykułów, których zapotrzebowanie pokrywa dotąd import z innych krajów europejskich. W rachubę wchodzą przedewszystkiem papiery wszelkiego rodzaju, wyroby szklane i kamieniarskie, szkło, tekstylja, galanterja, biżuterja, likiery i kapelusze słomiane. Eksporterzy i producenci, którzyby skłonni byli w artykułach wymienionych oddać ewentualnie reprezentację swych wyrobów na Amerykę Południową, uprasza Biuro Informacyjne Targów Wschodnich o szczegółowe oferty.

Okucia żelazne.

W związku z zaobserwowaną ostatnio pewną ogólną poprawą, ruszył się także handel okuciami. W towar zaopatrują się przeważnie kupcy prowincjonalni, którzy zdołali wyprzedać swoje skromne zapasy, nagromadzone w poprzednich latach. Wypłacalność jest naogół lepsza, aniżeli przed kilkoma miesiącami, co tłumaczy się bardzo małym procentem protestów wekslowych. Ceny mają tendencję zwyżkową, wobec ciągłych podwyżek cen węgla i innych artykułów, związanych z wyrobem okuć.

Produkcja krajowa okuć jest nietylko wystarczająca dla naszego rynku, lecz możemy większe ilości produkować na eksport, korzystając z własnych surowców. Ilość fabryk i drobnych warsztatów jest dosyć duża. Krajowa konsumcja okuć jest stanowczo zamała wskutek zastoju budowlanego.

Eksport okuć żelaznych zagranicę jest bardzo mały. Wywozi się niewiele do Rumunji, Turcji, Norwegji, Danji, Litwy, Łotwy, Estonji i Finlandji. Okucia polskie natrafiają wszędzie na silną konkurencję niemiecką, która, zawdzięczając dobrej organizacji sprzedaży i długoterminowym kredytom, przeważnie daje się we znaki naszemu słabemu przemysłowi. To też polscy producenci wszelkiemi siłami powinni starać się obniżyć wysokie koszta wyrobu okuć, biorąc przykład z naszych zachodnich sąsiadów.

Surowiec kupuje się na kredyt krótkoterminowy, dochodzący najwyżej do 3 miesięcy. Odbiorcy zaś płacą za towar gotowy 50% gotówką, resztę na weksle 2 lub 3 miesięczne. Narazie kredyty są wystarczające, gdyż w miarę możności podwyższa je Bank Polski. Ujemną stroną handlu okuciami jest fakt, że instytucje państwowe lub komunalne, biorące towar do budowy, często wstrzymują wypłatę należności, co powoduje zamęt w handlu okuciami. Należy jednakże sądzić, że powyższe zjawiska są przejściowe i w miarę polepszenia się naszej sytuacji ekonomicznej, zupełnie znikną z widowni.

Trzeba również zwrócić uwagę na istnienie niezdrowej konkurencji w handlu okuciami, co szczególnie silnie daje się we znaki poważnym i solidnym przedsiębiorstwom.

Z powodu ciężkiej sytuacji gospodarczej, wzrosła ostatnio bardzo poważnie liczba zakładów, istniejących tylko dlatego, że prowadzą specjalną politykę sprzedaży, polegającej na oddawaniu towarów poniżej kosztów własnych. Że podobna polityka dezorganizuje rynek, o tem nie potrzeba wcale mówić. Należy tylko postawić pytanie: jaką kalkulację mają takie firmy w podobnej sprzedaży?

Dalej należy zwrócić uwagę na fakt ciągłego śrubowania cen surowców, zwłaszcza żelaza. To też — pomimo odpowiednich warunków i poparcia rządowego, wyroby żelazne u nas w postaci okuć różnych gatunków są stanowczo droższe aniżeli zagranicą, a w cenach istnieje tak wielka różnica, że niejednokrotnie bardzo trudno jest znaleźć chociażby dwa sklepy, gdzieby ceny okuć były mniej więcej jednakowe.

Dokąd więc nas to prowadzi? **W.**

Produkcja hut żelaznych na Górnym Śląsku.

Obecną sytuację w przemyśle hutniczym na Górnym Śląsku można nazwać dobrą, ale zarazem konjunkturową. Huty Górnośląskie pracują załogą znacznie zredukowaną, albowiem niema jeszcze objawów stałego opanowania rynków zagranicznych i podnoszenia się konsumcji żelaza na rynku krajowym. Przy obecnej załodze wszystkie niemal huty mogą wykonać istniejące zamówienia tak krajowe jak i zagraniczne w ciągu 4 do 6 miesięcy. Istnieje więc pewność, że w ciągu tych miesięcy, o ile nie nastąpi poprawa, to w każdym razie nie będzie pogorszenia. Na taki stan wpłynęły zamówienia rządowe, ożywienie się handlu i poważne zamówienia zagraniczne. Nadzieje na ożywienie ruchu budowlanego i wzmożenie się wskutek tego zapotrzebowania żelaza — zawiodły.

W ciągu najbliższych dni ma nastąpić dalsze zamówienie Min. Komunikacji na 4 tys. tonn szyn. Jak wiadomo, w miesiącu ubiegłym przemysł hutniczy otrzymał zamówienie na 13 tysięcy tonn szyn i 4 tys. tonn akcesoryj. Z zagranicy otrzymano poważne zamówienia, zwłaszcza z Łotwy. Jak obecnie stwierdzono, Finlandja potrzebuje poważnych ilości drutu walcowanego, jakoteż i Chiny. Opanowaniu jednak tych rynków stoją na przeszkodzie drogie taryfy, ale zdaje się, że te trudności uda się pokonać. Jak już podkreślaliśmy, rynek łotewski konsumuje poważną ilość materjału polskiego.

Od 1 listopada huta Królewska rozpoczęła pracę przy obecnej załodze na 3 zmiany. Prawie wszystkie huty, mające z czasów przesilenia poważne długi zagraniczne, zdołały już je spłacić w dużej mierze. Jako dobry objaw należy zanotować, iż huty nie mają obecnie prawie żadnych weksli protestowanych swych klientów; liczba protestów coraz bardziej maleje. W najbliższych dniach odbędą się decydujące narady w Warszawie w sprawie zorganizowania syndykatu, mającego na celu zakup złomu i starego żelaza.

S.

Wiadomości z branży

Sfinansowanie koncesji na składy konsygnacyjne w Turcji.

Sfery rządowe zdecydowały się ostatecznie na sfinansowanie koncesji na składy konsygnacyjne na kolei Bagdadzko-Anatolijskiej w Turcji. Ministerstwo Skarbu przyznało już kredyty w sumie 1.200.000 złotych, które mogą być w każdej chwili podjęte przez będącą obecnie w końcowej fazie organizacyjnej spółkę, która obejmie całą stronę eksploatacyjną. Spółka ta ma być zaczątkiem wielkiego towarzystwa akcyjnego, którego organizacja będzie dokonana w przyszłości. Organizacja ta będzie analogiczną do naszych syndykatów rolniczych. Ogółem ma być wybudowanych 20 składów i 2 warsztaty. Większa część składów jest już na ukończeniu. Według umowy z rządem tureckim koncesja ta jest nam przyznana na 10 lat, istnieją jednak widoki na przedłużenie jej na dalszy czasokres. Przy budowie składów rząd turecki udzielił nam jaknajdalej idących ułatwień. Składy mają rozpocząć swą działalność z nastaniem sezonu, a więc od połowy lutego roku przyszłego. O koncesję tę ubiegały się bardzo Niemcy. Jednak dzięki staraniom w tej sprawie posła polskiego w Angorze, p. Knolla, koncesja ta dostała się w nasze ręce.

Fabryki nasze podwyższają kapitał zakładowy.

Górnośląskie Tow. Przemysłu Górniczego i Hutniczego w Lipinach ma podnieść kapitał akcyjny o 15.000.000 zł. drogą emisji 150.000 sztuk nowych akcyj imiennych po 100 złotych nominalnej wartości każda. Sprawa ta będzie ostatecznie zadecydowana na walnem zebraniu akcjonarjuszów towarzystwa dnia 10-go grudnia r. b. Nowe akcje będą brały udział w zyskach z dniem 1 stycznia 1927 roku.

Uruchomienie wysokiego pieca po 7 latach.

Huta Pokoju w Nowym Bytomiu przed dwoma dniami rozpaliła czwarty wysoki piec, który od 7 lat był nieczynny. Świadczy to o ożywieniu się przemysłu hutniczego na Górnym Śląsku, jakoteż o pomyślnej konjunkturze dla Huty Pokoju i o usilnych zabiegach dyrekcji w osobie pana dyrektora Glücka w kierunku ożywienia interesów przedsiębiorstwa przezeń kierowanego. Jak nas informują, nowo zapalony piec będzie w ruchu przynajmniej do końca 1927 r.

Zakłady Hohenlohe, S. A. w Wełnowcu na G. Śląsku.

Dnia 30 września r. b. odbyło się walne zebranie sprawozdawcze za rok 1925/26. Ze sprawozdania wynika, że rok operacyjny 1925-26 rozpoczął się w warunkach, rokujących dobre widoki, które jednak nie ziściły pokładanych nadziei. Zamknięcie niemieckiego rynku zbytu z dniem 15 czerwca 1925 r. dla całego szeregu polskich wytworów spowodowało znaczną stagnację dla przemysłu polskiego G. Śląska. Przez zachwianie się złotego polskiego w sierpniu 1925 r. sytuacja stała się jeszcze poważniejszą. Obie te przyczyny odbiły się niekorzystnie również i na przedsiębiorstwie Hohenlohego. Zakłady Hohenlohego produkcję rudy utrzymały mniej więcej na poziomie roku ubiegłego. Produkcja węgla w ciągu roku sprawozdawczego wynosiła 1.747.935 tonn wobec 1.888.779 tonn w r. ubiegłym. W okresie sprawozdawczym uczyniono bardzo poważne inwestycje w kopalniach węgla, oraz zaprowadzono szereg najnowszych urządzeń. Produkcja cynku w roku sprawozdawczym zwiększyła się w porównaniu z ubiegłym okresem o 19%. Zyski za rok sprawozdawczy, t. j. od 1-go kwietnia 1925 r. do 31 marca 1926 r. wyniosły na czysto 1.247.599,57 zł, z czego wydzielono 5% dywidendy poza dywidendą dla akcyj uprzywilejowanych i odpisami na cele różne. Zysk brutto wynosił 3.496.236,36 zł, z czego na amortyzację potrącono 2.259.979,98 zł. W skład rady nadzorczej wchodzą: Książę August zu Hohenlohe-Oehringen ze Sławęcic, Henri de Peyerimhoff z Paryża, dr. von Kleefeld z Berlina, Cuvelette z Paryża, Jakób Goldschmidt z Berlina i Ernest Weyl z Paryża. Zarząd stanowią: Nacz. dyr. Ciszewski, Kirschniok i Defert. — Jak widzimy z powyższego, przedsiębiorstwu temu źle się naogół w Polsce nie powodzi, tem bardziej, że sprawozdanie tyczy się najbardziej krytycznej chwili naszego przesilenia gospodarczego.

Stosunki przemysłu naszego z Czechosłowacją.

Jednej z krajowych fabryk lokomotyw, a mianowicie Warszawskiej Spółce Akcyjnej Budowy Parowozów udało się pozyskać do swego Zarządu barona Ringhofera. Okoliczność ta dowodziłaby, że przemysł czechosłowacki interesuje się naszą wytwórczością, gdyż dr. Jan baron Ringhofer, cieszący się dużemi wpływami w zagranicznych sferach finansowych, jest jednym z największych przemysłowców czechosłowackich. Być może, że zainteresowanie to zostało spowodowane dużemi zamówieniami, jakie firma ta otrzymała z Ministerstwa Komunikacji i nie jest wykluczone, że zbliżenie to pociągnie za sobą ściślejszy kontakt przemysłu naszego z zagranicą.

DZIAŁ BUDOWLANY i DRZEWNY

W sprawie licytacyj drzewnych.

Wiadomo, jak ogromne straty poniósł Skarb Państwa przez zmarnowanie większości drzewa pochodzącego z drzewostanów dotkniętych „sówką“ — na Pomorzu i w Poznańskiem. Jeszcze na początku 1924 r. poszczególne licytacje na stosunkowo nieznaczne partje drzewa dały rzeczywiście dobre wyniki przez osiągnięcie cen, które jednakże nie znajdowały usprawiedliwienia w ówczesnym stanie rynku drzewnego i przez poważne i dobrze kalkulujące firmy oferowanemi być nie mogły. Ceny te były omal, że bezapelacyjnie przyjęte przez odnośne Zarządy lasów Państwowych za miarodajne i uniemożliwiały transakcje z wolnej ręki po cenach niższych. Sfery przemysłowe zdają sobie jasno sprawę z ogólnej sytuacji, a mianowicie z tego, że tak wysokie ceny nie mogły być oparte na racjonalnej kalkulacji, z wyjątkiem transakcyj, dotyczących drzewostanów bezpośrednio położonych nad Wartą, jak również z tego, że tak znaczne ilości drzewa, dotkniętego sówką nie mogą się konserwować przez dłuższy okres czasu, niejednokrotnie zwracały uwagę czynników miarodajnych, że upieranie się przy wysokich cenach, osiągniętych na licytacjach sporadycznych, będzie miało skutek katastrofalny. Dyrekcje Lasów Państwowych są obecnie w istocie jeszcze w posiadaniu znacznych ilości metrów drzewa sówkowego cięcia r. 1923/24, na które nie znajdują nabywców lub sprzedają z trudem po 5 zł. za 1 m sześc. Przyjmując pod uwagę dewaluację złotego i ceny żądane w r. 1924 w pełnowartościowych złotych około 7,5 zł. za 1 m sześc. drzewa kopalnianego, można ustalić, że ceny osiągane obecnie wynoszą zaledwie 40% pierwszych. Straty te zwiększają się jeszcze znacznie przez to, że wogóle znaczna ilość drzewa zgnije całkowicie i nie znajdzie wogóle nabywców.

Również charakterystycznym jest niedawny przetarg na tartaki Nurzec i Radziwiłówka, stanowiące jedną całość przy licytacjach. Na ostatniej licytacji za dzierżawę obydwóch powyższych tartaków, przy przydziale 12.000 m sześc. drzewa wszystkich 4-ch klas — zaofiarowano sumy, stanowiące równowartość 7.050 m. sześc. surowca wyłącznie I klasy, w co nie jest wliczona dzierżawa kolejek. Przy cenie surowca zł. 12.50 tenuta dzierżawna za sam tartak wynosi około 88.000 złotych to jest wartość całego tartaku i obciąża 1 m sześc. surowca — kwotą 7.50 zł. za prawo przetarcia. Ponieważ normalna amortyzacja instalacji tartacznej łącznie z oprocentowaniem kapitału wynosi około zł. 1 do 1 m sześc. surowca, firmy solidne, kalkulujące po kupiecku, nie są w stanie zapłacić tak wysokiej tenuty, zobowiązanie się zaś do tejże może być jedynie wówczas wytłomaczone, o ile będzie oczywiście dotrzymane, tylko jakiemiś ubocznemi względami, mającemi mało wspólnego z normalną produkcją i racjonalną, solidną kalkulacją.

Wykonywanie prac inwestycyjnych w Polsce przez amerykańską firmę Ulen et Co.

Prace inwestycyjne, prowadzone od mniejwięcej półtora roku przez Tow. Ulen et Comp. w Lublinie, Częstochowie, Radomiu, Piotrkowie a ostatnio w Ostrowie posunęły się bardzo poważnie naprzód.

We wszystkich wyżej wspomnianych miastach prowadzi się między innemi budowlę wodociągów i kanalizacji, rzeźni miejskich, budowlę szkół, hal targowych itp. Jak się dowiadujemy ze sfer miarodajnych, Tow. Ulen et Comp. wywiązuje się wobec powyższych miast jak najsolidniej, prowadząc roboty, mimo szeregu przeszkód i trudności w dostawach materjałów, nader sprawnie i energicznie. Dane statystyczne wykazują, że miasta wspomniane nie mają od czasu rozpoczęcia budowy, nieomal żadnych bezrobotnych. I tak zatrudnia Lublin przeszło 3.000 ludzi, Częstochowa 2.500 i wypłaca tygodniowo 150.000 zł robocizny. Ruch budowlany jest we wszystkich tych miastach bardzo wielki. Na wszystkich ulicach zakłada się wodociągi i kanalizację.

Prace budowlane trwać będą prawdopodobnie do roku 1928.

O ile zdołaliśmy stwierdzić, Tow. Ulen wykonuje budowle w Polsce pod następującemi warunkami: kierownikami budowli są li tylko urzędnicy z Ameryki lub Anglji, dalszy personel z Polski, a robotnicy z danej miejscowości.

Na pokrycie kosztów budowli udziela Tow. Ulen pożyczkę w dolarach na 21 lat, która może być już po 5 latach zwrócona. Na pożyczkę tę udziela Bank Gospodarstwa Krajowego wobec Tow. Ulen, pełną gwarancję. Od pożyczki, którą wypłaca się po kursie nominalnym 86 od sta, potrąca się z góry 15 proc., jako jednorazowe odszkodowanie na koszta administracyjne, (za wykonanie rysunków, za nadzór przy budowli i t. d.).

Odsetki wynoszą 8 proc. i 2 proc. amortyzacji w stosunku rocznym. Bank Gospodarstwa Krajowego bierze za udzieloną gwarancję i wypłatę 1/2 proc. Wszystkie rachunki reguluje Bank Gospodarstwa krajowego, tak, że miasto nie dostanie do ręki żadnych pieniędzy.

Wobec Banku Gospodarstwa Krajowego daje miasto gwarancje hipoteczną na pierwszem miejscu na swych nieruchomościach miejskich. Ciężar, który miasto na siebie bierze, jest wprawdzie dość wielki, gdyż pożyczka jest zaciągnięta **w dolarach**, a odsetki, włącznie z wszystkimi wynoszą 13 1/2 proc. w stosunku rocznym. Tak n. p. zaciągnęło miasto Lublin coś 2.500.000, Częstochowa około 2 milj. 100.000 tys, Radom 1.900.000, a Piotrków 1.800.000 dolarów. Pierwszą ratę odsetek zapłaciły owe miasta punktualnie.

Wielkie trudności sprawia niektórym miastom, zapłacenie drugiej raty, tak, że jedno z nich ma do zapłacenia 19.000 dolarów odsetek karnych. Jak się miasta te ze swych obowiązków co do płacenia odsetek i amortyzacji wywiążą, jest pytaniem.

Drobne wiadomości

Finansowanie „Century" Polska Spółka Drzewna.

Przed paru tygodniami podaliśmy szczegóły zmiany umowy tej spółki z rządem w sprawie eksploatacji Białowieży. Rząd poszedł na dalekie ustępstwa wobec tej firmy pod warunkiem, że zaległości kontraktowe w sumie 150.000 Ł firma uiści w 8 ratach do 1 czerwca 1927 r. Obecnie pod względem finansowym największy wpływ w spółce „Century“ posiada berlińska firma Schalit, mająca ekspozyturę w Londynie.

FABRYKA MASZYN
A. HORSTMANN - STAROGARD
(POMORZE)

SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ PORĘKĄ

Telefon nr. 34 **Adres telegr.: Horstmann, Starogard**

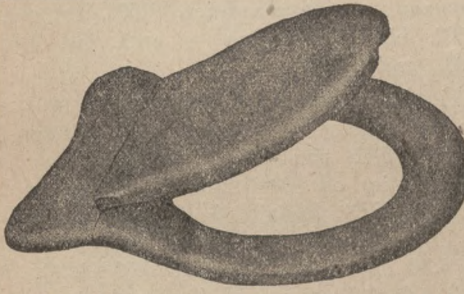
Zakłady mechaniczne - Odlewnia żelaza i metalu - Fabryka specjalna kotłów i dla urządzeń kompletnych gorzelń - Maszyny i narzędzia rolnicze - Spawialnia elektryczna i autogeniczna

Rok założenia 1820

2567

3050

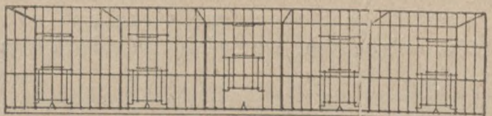
Siedzenia klozetowe

Pat. Nr. 404

Za trwałość gwarantuje się

C. Koffer, Poznań, Wenecjańska 7 Telefon Nr. 3989

2988

KLATKA DO GOŁĘBI - NA 5 PAR
DO SKŁADANIA

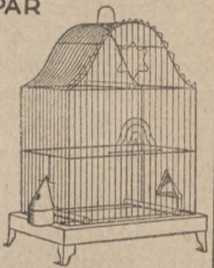

Wytwórnia klatek

druciano - metalowych

dla ptaków, gołębi, papug itd.

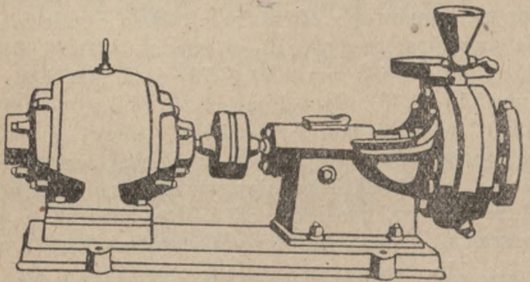
Hurtownie - Detalicznie

M. Schmidt - Poznań

ul. Dąbrowskiego 52 Tel. 6961

3850

3296 **POMPY ODŚRODKOWE**

dla każdego rodzaju cieczy i każdą wydajność dostarcza:

Fabryka maszyn górniczych, Katowice-Załęże

Ważne dla przedsiębiorstw i składów materjałów budowlanych!

Zawiadamiam uprzejmie, że otworzyłem wielką

Wytwórnię mat trzcinowo-sufitowych

wyrabiając maty trzcinowe w bardzo dobrym gatunku, dając towar najzdrowszy, suchy i solidnie wykończony, drutem dobrze żarzonym, licząc ceny najniższe, a obsługa w wykonaniu zleceń bardzo oględna.

Prosząc o łaskawe poparcie tej nowej placówki przemysłowej, kreślę się z poważaniem

Wytwórnia mat sufitowych, LUDWIK KUŻMA

Libertów poczt. Swoszowice (k. Krakowa). 3277

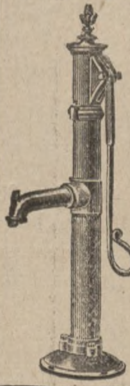
Sprzedam mój system aparatów

kontrolujące palaczy cegieł, kotłów, stróżów, oraz najnowszy system pieców do dachówek bez układania cegieł i kosztownych suszarń.

Technik-ceramik, Lublin, skrytka 75.

3224

Fabryka pomp i budowa studzien

Henryk Lund

Bydgoszcz, ul. Sobieskiego 6. Tel. 249.

1272) Rok założ. 1882.

Studnie wiercone do każdej głębokości. Wielki skład **części zapasowych, rur** oraz **pomp** wszelkiego rodzaju.

Reparacja szybka; monterzy stale do dyspozycji.

Prosimy zawsze powoływać się na „RYNEK METALOWY I MASZYNOWY“

Odłożenie zjazdu przemysłowców drzewnych.

Ogólno polski zjazd przemysłowców i kupców drzewnych odłożono ze względów technicznych do dnia 15—17 grudnia rb. Zjazd ten, jak już o tem pisaliśmy w ostatnim numerze „Rynku Metalowego i Maszynowego", odbędzie się w Warszawie. Przy tej sposobności podaliśmy także szczegóły programu zjazdu.

Frachty morskie a nasz eksport drzewny.

Od dłuższego czasu jesteśmy świadkami nieustannego drożenia frachtów morskich, zwłaszcza od przewozu drzewa. Koszt przewozu standartu tartego drzewa miękkiego z Gdańska do Anglji dochodzi już do 78 sh, jest więc o 100% większy, niż w maju r. b. Za przewóz 1 m³ kopalniaków z Gdańska do Rouen jeszcze przed miesiącem płaciło się sh 8,6, a obecnie fracht kosztuje sh 12. Przyczyną drożyzny frachtów jest przedewszystkiem angielski strajk węglowy, skutkiem czego wycofano z obiegu dużo mniejszych statków szweckich i norweskich, które, nie mogąc zabierać zapasów węgla na drogę powrotną z Anglji, znajdowały się nieraz w trudnem położeniu. Ewentualna poprawa stosunków frachtowych może nastąpić po zamarznięciu portów północnych, względnie likwidacji strajku angielskiego.

Usychanie lasów dębowych w Slawonji

Żyzna Sławonja jest znana w szczególności przez swoje lasy dębowe. Najlepsze drzewo dębowe na rynkach środkowej i zachodniej Europy pochodziło z tych właśnie lasów. W ostatnich 50 latach wyeksportowano ze Sławonji ca 15 milj. m. kub. tego cennego drzewa. Na miejsce rąbanych lasów sadzono ładne, młode drzewostany dębowe. Te lasy właśnie stanowią wielką przyszłość jugosłowiańskiego przemysłu i eksportu. Ale właśnie bogactwo to jest obecnie mocno zagrożone przez osobliwą chorobę, wskutek której całe drzewostany raptownie usychają. Z 220.000 ha takich dębowych lasów opanowane zostało przez chorobę około 65.000 ha, tj. mniejwięcej 30%. Dotychczas uschło już półtora milj. metrów kub. drzewa dębowego.

Z rynku materjałów budowlan., drzewa, metali, drutu, blachy i żelaza

MATERJAŁY BUDOWLANE.

Bydgoszcz, 4. 11. Ceny hurtowe — dostawa wagonowa. Papa nr. 80 zł. 12.50, nr. 100 zł. 10.30, nr. 125 zł. 8.75, nr. 150 zł. 7.50, nr. 200 zł. 6.00, smoła 36 za 100 kg brutto za netto, lepnik 38 za 100 kg, carbolineum 50 zł., cement 15 zł. za beczkę, trzcina 5.75, wapno 3.22 za 100 kg, gips 10.40 za worek 75 kg, cegła 46.00 za 1000 sztuk, dachówka 100 zł. za 1000 sztuk. Tendencja spokojna. Brak zainteresowania.

Lwów, 4. 11. Cegła wyrobu ręcznego loco cegielnia za 1000 sztuk zł. 66, wyrobu maszynowego zł. 64, dachówka palona I kl. loco fabryka zł. 150, karpiówka zł. 90. Cegły powyższe i dachówki rozumieć należy za wyroby I kl. dobrze wypalone, cegła i dachówka słabo wypalona lub marglowa sprzedawano o 10—20% niżej cen powyższych. Wapno budowlane zł. 310 — 285 za 10.000 kg loco wagon stacja załadowcza, gips budowlany wg Związku producentów gipsu Gal. Wschodniej w workach jutowych loco st. załad. zł. 450.

DRZEWO.

Warszawa, 4. 11. Mieczysław Węgrowicz, (Płocka 33, tel. 99—06): notuje za metr kw. loco skład: kompletne otwory okienne sosnowe zł. 37,50. Kompletne otwory drzwiowe, sosnowe za metr kw. zł. 38.

METALE I WYROBY METALOWE.

Warszawa, 4. 11. Na rynku metalowym warszawskim panuje znaczne ożywienie, fabryki zaopatrują się w zapasy niektórych metali. Cyny brak kompletny na rynku, tak, że ceny jej pozostają niezmienione, choć w Londynie tydzień ubiegły przyniósł znaczną zniżkę. Notowano loco skład w funtach sterlingach za tonnę metryczną: miedź standart 65, elektrolit 75, cyna Banca 338, ołów miękki hutniczy 37; cynk hutniczy 39; nikiel czysty 183, aluminium 128, antymon chiński 68.

Warszawa, 4. 11. „Elibor" i S-ka Akc. Handlowo-Przemysłowa Ł. J. Borkowski, Warszawa, Mazowiecka 11, notuje następujące ceny loco skład (w zł. za 1 kg.): cyna banka 16, blacha cynkowa 2, blacha ocynkow. 1.15, blacha dachowa żelazna 0,84, żelazo 0,40, belki 0.44, hufnale 39.50 za skrzynkę, cement 12 za beczkę, cegła ogniotrw. 0.21 za 1 szt., karbid 65 zł. za 100 kg., węgiel górnośląski gruby i kostka Ia 53 zł. 50 gr., koks 60 zł. za tonnę.

METALE SZLACHETNE.

Berlin, 4. 11. Srebra ca 0.900 w sztabach 73 — 74 R. M. za kg, złoto w woln. obrot. 2.80 — 2.82, platyna w woln. obr. $13^{1}/_{2}$ — 15 R. M. za gram.

Londyn, 4. 11. Zamkn. Srebro $24^{11}/_{16}$, — na dostawę $24^{7}/_{16}$ d za 1 uncję.

DRUT I BLACHA.

Warszawa, 4. 11. Dom Handlowy A. Gepner, Warszawa, Grzybowska 27, podaje obecne ceny orjentacyjne półwyrobów metalowych na rynku warszawskim za 1 kg. w zł.: blacha miedziana — cena zasadnicza 4.50, drut oraz pręty miedziane 500, blacha mosiężna — cena zas. 3.75, drut mosiężny 4.20, pręty 4.00.

Warszawa, 4. 11. Ceny półwyrobów metalowych w tym tygodniu pozostają bez zmiany i wynoszą przy odbiorze z fabryki za 1 kg w złotych polskich: druty miedziane, w nawiasie mosiężne, średnicy od 10—6 mm 4.65 (3.90), średnicy od 10—6 mm 4.65 (3.90), średnicy 6—5 mm 4.70 (3.95), do 3.5 mm 4.75 (4.15), do 22 mm 4.80 (4.20), do 1 mm 5.15 (4.40), do 0.5 mm 5.30 (4.65), do 0.25e mm 5.50 (4.90), do 0.15 mm 6.50 (5.50), do 0.10 mm 7.50 (6.10); druty krzemobronzowe od 5 do 3.5 mm zł. 5.45, od 3.49 do 1 mm 5.80, 5.80, drut tramwajowy jezdny „Trolley" o 5% drożej od drutu miedzianego, pręty do 10 mm średnicy 4.60 (3.50), do 20 mm 4.50 (3.40), do 30 mm 4.40 (3.30), do 50 mm 4.30 (3.20) pręty fasonowe o 10% drożej. Blacha miedziana, w nawiasie mosiężna, grubość 10—6 mm zł. 4.30 (3.60), do 5 mm 4.35 (3.65), do 3.5 mm 4.40 (3.70) do 2 mm 4.80 (4.20), do 1 mm 5.15 (4.40), do 0.5 mm 4.60 (3.95), do 0.25 mm 4.95 (4.25), do 0.20 mm 5.30 (4.65), taśmy i paski miedziane i mosiężne o 10% drożej niż blacha, rury miedziane zależnie od grubości i średnicy zewnętrznej od zł. 5.85 do zł. 7.00 za 1 kg., mosiężne od 5.40 — 6.85 zł.

Warszawa, 4. 11. „Polska Cynkownia", Warszawa, Piękna Nr. 11a, notuje następujące ceny za kg. fr. wagon st. Warszawa: blacha ocynkowana I gat. 20 ark. w snopku 1.10 zł. — 22 ark. w snopku zł. 1.15.

ŻELAZO.

Nowy-Bytom, 4. 11. Surówka odlewnicza Huty Pokoju nr. 1 (Friedenshütte P. G. S. — reprezentacja S. A. Wdowiński w Warszawie), cena za tonnę 200 zł. loco stacja Nowy-Bytom.

Złoty w dniu 4 listopada 1926.

Gdańsk przekaz 57.06 — 57.31, gotówka 57.28 — 57.42, **Czerniowce** przekaz 2000, **Bukareszt** przekaz 2020, **Ryga** przekaz 64, **Amsterdam** przekaz 25, **Londyn** przekaz 43.50, **Zurych** przekaz 57, **N. Jork** przekaz 11.37, **Budapeszt** gotówka 7820 — 8020, **Praga** przekaz 372.75 — 378.75, gotówka $375^{1}/_{2}$ — $378^{1}/_{2}$, **Wiedeń** przekaz 78.50 — 79.00, gotówka 78.40 — 79.40, **Berlin** przekaz 46.38 — 46.62, gotówka 46.36 — 46.64.

Wypielacze „Hexe“ od 1,75 do 4 m.

najdoskonalsze wypielacze, niezbędne do intensywnej uprawy roli 2638

Siewniki „Dehne“ i „Zimmermann“
Pługi, kultywatory, lemiesze i odkładnie
Cepy do młócenia, stal resorową

poleca

Adolf Krause & Co., T. z o. p.

Toruń—Mokre. Telefon Nr. 646.

„Der Eisenhändler“

Otto Hoffmanna Wydawnictwo w Bunzlau na Śląsku.

Znane najlepsze i ulubione pismo fachowe dla branży żelaza, towarów żelaznych, narzędzi, sprzętów domowych i kuchennych oraz handlu maszyn itp. Najlepszy informator źródeł zakupu i organ ogłoszeniowy dla wymienionych branż.

Wychodzi od 30-tu lat i dwa razy w tygodniu.

Abonować można z przesyłką włącznie za 13.50 zł. kwartalnie w admin. „Rynku Metal. i Masz.“ w Poznaniu, Wielka 10. Telef. 2277
Kalendarze „Eisenhändler“ jeszcze na składzie, 1 egz. kosztuje 9,— mkn
(Płatne w złotych polskich po kursie dnia) i koszta poleconej przesyłki

---

Nóż do krajania słomy na ściółkę

„IDEAŁ“

własny ulepszony wyrób

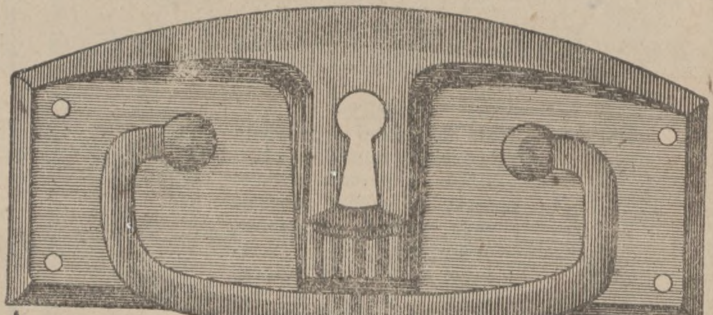
2214

dostarcza

Centrala Pługów Parowych T. z o. p.

Fabryka Maszyn

Telef. 6950 — 6147 **Poznań** Piotra Wawrzyniaka 28/30
Adres telegr.: „Centropług-Poznań“

OKUCIA DO MEBLI CZYSTO MOSIĘŻNE

poleca

A. Koszewski, Fabryka Wyrobów Metalowych

Poznań, Stary Rynek 61. — Cenniki wysyłamy na życzenie. 2626

Okucia do mebli

zewnętrzne i wewnętrzne, **rysunki do mebli, papier do szlifowania, Arti-bejcy, Mattine.**

Role i szyny na drzwi posuwalne.

Obrazki do odciągania

(Abziehbild.) dla rzemiosła i przemysłu

„RENOMA“

2702

Gustaw Kartmann

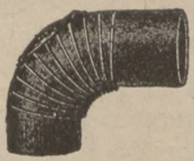
POZNAŃ, WIELKIE GARBARY 1.

Pierwsza Cieszyńska fabryka towarów metalowych, żelaznych i czarno-blaszanych

J. Pipersberg, Polski Cieszyn

Założona 1903 Specjalność Telefon 186

Największe i konkurencyjnie najzdolniejsze przedsiębiorstwo w tej branży

Ceny bezkonkurencyjne

RURY I KOLANA

oraz **wszelkie części** do **piecy** pokojowych i kuchennych, jako też każdego rodzaju artykuły żelazno-blaszane, wchodzące w zakres tegoż działu 2841a **Skora i rzetelna obsługa!**

ANDRZEJ BERLIŃSKI

WYTWÓRNIA WYROBÓW METALOWYCH
LWÓW, SŁOWACKIEGO 4.

WYRABIA: ZNACZKI DLA PSÓW, ODZNAKI DLA WSZELKICH STRAŻY: POLOWEJ, LASOWEJ ITP. TABLICE ORJENTACYJNE DLA GMIN, DROGOWSKAZY ORAZ WSZELKIE ODZNAKI TŁOCZONE W METALU.

WARSZTATY SZEWCZENKI 11.

Nowe przedsiębiorstwo! Popierajcie wyroby krajowe!

„MIEDZIANKA“

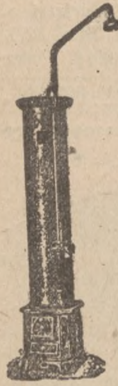
Górnośl. Wytwórnia Wyrobów Miedzianych i Metalowych

Sp. z o. o.

Katowice II, ul. Krakowska 2

poleca jako specjalność własnej fabrykacji:

Kotły i kociołki miedziane w całości wykute z jednej sztuki **w różnych** formatach i wszelkich wielkościach do potrzeb domowych i dla zakładów przemysłowych jak: masarni, cukiernictwa, farbiarni, destylacyj, gorzelni itp.

Wanienki kuchenkowe z miedzi do gorącej wody z muszlą i kranikiem mosiężnym, ładnie polerowane. — Kilka wielkości.

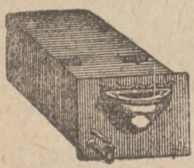
Balony miedziane do wody sodowej. 2074

Filtry i chłodniki.

Piece kąpielowe z basenem z czystej miedzi z połyskiem, z baterją niklow.

Czaszki do kotłów miedzianych wszelk. wymiarów, dnem płaskiem i okrągłem, gotowe dla kotlarzy z oszczędnością w materjale i szwejsowaniu.

Wszelkie naczynia kuchenne i domowe z blachy miedzianej po najtańszej cenie.

Cennik i oferty na żądanie. — Dostawa krótkoterminowa. — Dla odsprzedających stosowny rabat.

MASIELNICE
WIELKOPOLSKIE

Nadzwyczaj lekki bieg! Najłatwiejsza obsługa!
Wygodne czyszczenie! Najprędsze zmaślanie!

Wykonane z najlepszego materjału. Beczki dębowe. Pierwszorzędne precyzyjne wykonanie.

BRACIA RUTKOWSCY
Fabryka Masielnic

JAROCIN, (Wielkopolska) Krakowska 40

283 1

Prosimy powoływać się na

„Rynek Metalowy i Maszynowy“

POMORSKA SKŁADNICA SUROWCÓW
T. CZACHOWSKI w TORUNIU

ul. Czerwona Droga.
Telef. 806

Zakup:
żelaza starego, metali, kości, szmat, papieru, stłuczek szklanych i p.

Sprzedaż:
żelaza sztab., blach, bednarki i podków

Zamiana:
żelaza starego na żelazo nowe i użytkowe

Specjalność: Demontaż i zużytkowanie starych urządzeń fabrycznych.

Hurt Detal

6

Fabryka Łóżek Metalowych
3060
i Materacy Patentowych
L. Świątek

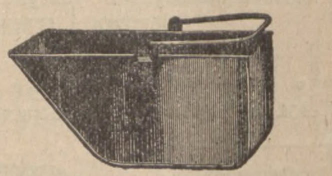
Poznań, Dr. Dębińska 12. Tel. 27-46

Odsprzedającym wysoki procent.

F.T.S.

Fabryka Wyrobów Metalowych i Blaszanych
FR. STREHLAU - - TORUŃ

TELEFON 188 TELEFON 188

Skrzynki do węgla, czarno lak. i pocynk. — Wiadra do sypania węgla, czarno lak. i pocynk. — Kubły do popiołu czarno lak. — Szufelki do węgla czarno lak. i pocynk. — Haczyki do ognia czarno lak. i pocynk. — Harki do ognia czarno lak. i pocynk. — Lampy kuchenne z białej blachy. — Bańki do nafty z białej blachy.

2857b

Cennik na żądanie.

Na zapytanie służę szczegółową ofertą.

Bliższemi informacjami w zakresie omawianych przez nas zdobyczy technicznych służy bezinteresownie Redakcja pisma naszego

Nowy przyrząd podnoszący sprawność kotła płomienno-rurowego.

Każdemu mającemu bliższą styczność z kotłami wiadomo, że ruch wirowy gazów spalinowych przyczynia się do lepszego przenoszenia ciepła. Na tej zasadzie oparte jest działanie zagrzewaczy szybkoprądowych, a ostatnio został skonstruowany na analogicznej zasadzie aparat, którego celem jest podniesienie wydajności kotłów płomienno-rurowych.

W kotłach tych gazy spalinowe ciągną, po przejściu przewału, równolegle do osi płomiennicy, w której uzyskuje się 80% odparowania, a reszta powierzchni ogrzewalnej kotła bierze znacznie mniejszy udział w przenoszeniu ciepła. Wobec powyższego tworzy się wzdłuż osi rdzeń gorących gazów, naokoło którego zbiera się warstwa gazów zimnych bliższych ścian kotła. Ten stan rzeczy wpływa oczywiście bardzo ujemnie na dobre krążenie gazów.

Nowo skonstruowany aparat zwany po francusku „propulxur helicoidale“ a po niemiecku „Drallstein“ ma za zadanie przyspieszanie przepływania gazów spalinowych w płomiennicy, jak również zamienienie regularnego ruchu gazów na wirowy. Przy tej sposobności wprawia on również w ruch popiół lotny, którego gromadzenie się w płomiennicy nie wpływa dodatnio na wydajność kotła.

Aparat ten zrobiony z szamoty posiada wydrążony korpus w formie pocisku i zaopatrzony jest w cztery do sześciu skrzydeł, których płaszczyzny są tak skonstruowane, że straty ciągu wskutek wbudowania aparatu w płomiennicy są minimalne. Aparat umieszcza się w płomiennicy o średnicy 800—900 mm. najkorzystniej tak, ażeby odległość od przewału wynosiła 1500—1800 mm. Gazy spalinowe przechodząc przez aparat zwiększają swą prędkość przepływu wskutek zmniejszenia przekroju, a odpowiednie nastawione skrzydło aparatu wprawia je w ruch obrotowy, na co wskazują rozżarzone cząstki popiołu widoczne przez okienko w obmurowaniu kotła.

Szereg doświadczeń wykazał korzyści jakie się osiąga przez ten aparat. Gazeta cukrownicza zamieszcza w zesz. 23 r. b. zestawienie prób porównawczych z kotłami, które pracowały zawsze w jednakowych warunkach, lecz jeden z nich zaopatrzony był w nowy aparat, a drugi takiego aparatu nie posiadał. Doświadczenie wykonano z kotłami o pow. ogrzew. 100 m^2, posiadającemi dwie płomienice i 2,7 m^2 pow. rusztu; spalano węgiel w kawałkach lub brykiety.

Z tego zestawienia wnioskować można, że aparat, który nadaje gazom ruch wirowy, podnosi sprawność kotłów niezależnie od tego, czy forsujemy kocioł więcej czy mniej, czy kocioł jest czysty, czy też dłuższy czas stoi pod parą, czy posiada przegrzewacz lub go nie posiada. Jak przeciwdziała nowy aparat osiadaniu popiołu lotnego w płomienicy, wynika z następnego zestawienia porównawczego dwóch dokładnie oczyszczonych kotłów, które przez 5 tygodni były pod parą a następnie zostały wygaszone, oczyszczone i zebrany z nich popiół został zważony.

		kocioł z aparatem	kocioł bez aparatu
Płomienice	prawa	4 kg	233 kg
	lewa	25 „	251 „
	razem	29 kg	484 kg
w pozostałych kanałach dymowych		440 „	237 „
	razem	469 kg	721 kg

Lecz oprócz cech dodatnich aparat posiada również i wady. Unger pisze w swej pracy, że wytrzymałość aparatu zależy od popiołu, który może z szamotą aparatu wytwarzać mniej lub więcej szkodliwe połączenia. Henri Dieterlen wspomina o próbach z aparatem identycznym lecz pokrytym emalją, ażeby uniknąć działania chemicznego popiołu.

Jak silne może być działanie popiołu na ten aparat, miałem możność obserwować podczas ubiegłej kampanji w cukrowni O. W dziewięciu kotłach wysokiego ciśnienia ustawiono aparaty. Spalano na rusztach miał węglowy górnośląski; kotły były silnie obciążone, ciąg sztuczny. Przelatujące pomiędzy skrzydłami szamotowemi przyrządu, cząstki popiołu i węgla przytapiały się do rozżarzonej szamoty. Z biegiem czasu przestrzeń pomiędzy skrzydłami stała się coraz mniejsza wskutek narastania świeżych warstw popiołu; opór stawiany spalinom wzrastał. Wskazania ciągomierza, wynoszącego z początku kampanji 12 — 15 mm słupa H_2O, po kilku tygodniach wzrosły do 27 mm. Przestrzenie pomiędzy skrzydłami aparatu tak się zapełniły, że trzeba było cały aparat wybijać drągami z płomienicy. Z osiemnastu aparatów w dziewięciu kotłach żaden nie doczekał się końca kampanji; pierwsze z nich usunięto po

sześciu tygodniach, żaden nie przetrwał dłużej niż dziesięć tygodni. Widzimy więc, że aparaty te przy stosowaniu miału węglowego nie dają nam tych korzyści, których moglibyśmy się spodziewać na podstawie wyżej przytoczonych doświadczeń. Czy pokrycie aparatu warstwą emalji usunie te niedomagania należy sprawdzić doświadczalnie.

W każdym bądź razie wynalazek ten stanowi nowy pomysł, którego powodzenie zależeć będzie głównie od odpowiedniego materjału, odpornego na działanie pewnych czynników chemicznych w tak wysokiej temperaturze.

R. H.

Czynniki wpływające na trwałość drewna.

Zupełnie będzie zbytecznem chyba rozpisywać się o znaczeniu trwałości drzewa w życiu praktycznem. Inaczej się jednakże przedstawia sprawa, jeżeli się już wejdzie na tory wpływu niektórych czynników, które rozstrzygają o jego trwałości. Pod tym względem spotyka się nawet fachowców, którzy posiadają wręcz fałszywe przekonania, dlatego to nie będzie może od rzeczy zaczepić raz także o ten temat.

Zasadniczym i zupełnie jasnym warunkiem trwałości drewna jest jego stan zdrowotnościowy. Pomijając cały szereg chorób organicznych drzewa, należy jednakże wymienić największych jego nieprzyjaciół jakiemi są grzyb domowy t. zw. stroczek rosisty i rozmaitego rodzaju robactwo, jak korniki, drwalniki, trzepienniki, mrówki i t. d.

Gatunek i rodzaj drzewa, jego wewnętrzna budowa, jak również warunki w jakich drewno znalazło zastosowanie wpływają w wysokim stopniu na jego trwałość. Świadczą o tem najwymowniej porobione doświadczenia z różnemi gatunkami drzewa, użytemi dla tych samych celów i w tych samych warunkach.

Według trwałości można różne gatunki drewna podzielić następująco: do najtrwalszych zalicza się dąb, sosnę pospolitą i modrzew; mniej trwałe są jesion, świerk i jodła, a najmniej trwałe, grab, buk, brzoza i olsza.

Jeżeli chodzi o warunki zewnętrzne, to największy wpływ na zachowanie trwałości drewna wywiera zmiana temperatury, a zwłaszcza za wysoka ciepłota, bo już przy około 95° C zaczyna się drewno rozkładać.

Co do czynników wpływających dodatnio na jego trwałość, to w pierwszym rzędzie należy zaliczyć zawartość żywicy i garbników, które posiadają wielce wartościowe właściwości wstrzymywania procesu gnicia. Składniki chemiczne tych czynników utrudniają rozwój życia bakterji i grzybków. Zapatrywanie to potwierdza w zupełności praktyka, która stwierdza, że najwięcej odporne są drzewa posiadające drewno rdzeniowe i zabarwiony twardziel, zawierające powyższe czynniki, wręcz przeciwnie od nich odgrywa zawartość takich ciał organicznych, jak białko, skrobia, cukier i guma wywierają bardzo ujemny wpływ na trwałość drewna. Ciała te stanowią doskonałą pożywkę dla bakteryj, które się z ich pomocą szybko rozwijają.

Wiadomo, że drewno drzew jednego i tego samego gatunku nie posiada jednakowej spoistości. Czynnik ten wpływa również mocno na jego trwałość i w tym wypadku ciężar gatunkowy będzie jego probierzem.

Bardzo wielki wpływ na trwałość drzewa wywiera woda. W drzewie znajdującym się dłuższy czas w wodzie rozpuszczają się substancje sprzyjające rozwojowi bakteryj i stąd też drzewa transportowane drogami wodnemi były i są więcej cenione. Znaną jest trwałość drzewa z północnej Europy i Ameryki, które odbywa długie podróże w wodzie słodkiej, a słynne są drzewne wyroby japońskie, do czego przyczynia się bezsprzecznie długie moczenie drzewa w wodzie. W Ameryce istnieją przy tartakach specjalne kanały z płynącą wodą, w których się drzewo płucze.

Jasnem jest oczywiście, że drzewo moczone należy odpowiednio wysuszyć, ponieważ nic nie sprzyja tak dodatnio na rozwój bakterji jak wilgoć. Drzewo powinno się suszyć w specjalnych suszarniach przy nie za wysokiej ciepłocie najmniej do zawartości 15% wody.

Zupełnie inny wpływ wywiera na drzewo woda morska. Rozpuszczona w niej sól wciska się pomiędzy komórki drzewa, a ponieważ sól posiada właściwości hygroskopijne t. zn. wchłania wilgoć powietrza, przeto staje się także drewno z czasem wilgotne. Często zdarza się, że sól ta wydobywa się na powierzchnię już obrobionego drzewa. Wydzielanie soli wpływa również bardzo ujemnie na konstrukcje żelazne mające styczność z drzewem. Przyspiesza ona bowiem rdzewienie żelaza.

Z gruntu fałszywem jest mniemanie wielu laików, że duży wpływ na trwałość drewna wywiera pora i okres ścinania drzewa. Pominąwszy to, że badania tej kwestji sięgają niepamiętnych czasów, twierdzono w najnowszych czasach zapomocą ściślejszych badań naukowych, że mniemanie to nie wytrzymuje żadnej krytyki. Rozpowszechniony zarzut, że wiosna i lato nadają się najmniej do ścinania drzewa nieznajduje bezwarunkowo żadnego uzasadnienia.

Inż. R. H.

Racjonalna budowa dróg.

Drogi muszą być nietylko trwałe, tanie, ale nieraz również posiadać ładny wygląd, do czego przyczynia się głównie kolor materjału budulcowego. Na barwę dróg mało zwracają uwagi nasi inżynierowie, bo uważają rzecz tę za śmieszną. Jak architekt stara się dom upiększyć, taksamo i inżynier budujący drogi powinien dbać o ich pociągający wygląd. Tak jest na Węgrzech, gdzie drogi są najwspanialsze ze wszystkich dróg europejskich. Drogi tam zbudowane są z klinkru koloru żółto-cytrynowego. Po deszczu ślicznie się prezentują swym kolorem, miłym dla oka. Przytem są one hygjeniczne, bo błota i kurzu ani śladu. Najruchliwsza ulica w Budapeszcie — Herepresi, wyłożona tym klinkrem — kieramitem wykazała po 20 latach 3 m/m zużycia powierzchni klinkru, a więc są trwałe — trwalsze od cementowo-betonowych dróg amerykańskich, bo cement to klinkier sproszkowany, który nigdy już nie może mieć tej siły co klinkier cały w postaci cegiełki o specjalnej formie do budowania. — Wygląd tych cegiełek jest bardzo piękny, bo zwierzchu są karbowane, krawędzie farbowane, wymiary są 20 cm dł. × 10 cm grub. × 10 cm wys. koloru żółto-cytrynowego. Wyrabia się je z glin żółto wypalających, suchą glinę mieli i prasuje się na prasach hydraulicznych pod ciśnieniem 300 atm. Do wypalania tego klinkru używa się pieców Hoffmanna — w których

układa się klinkier na półkach szamotowych, posypanych piaskiem, ażeby się cegiełki podczas klinkrowania nie zlepiały i nie deformowały.

Po wypaleniu bada się je uderzeniem młotka. — Fabryki węgierskie sprzedawały ten klinkier zwany tam keramitem po 120 koron za 1000 sztuk, tj. 20 m². Adres tej fabryki: Draschefèle Keramitgyar, Rakós—Köbanya—Budapestu*). U nas w Polsce dużo mówi się o drogach, niestety nie posiadamy ani jednej fabryki klinkru.

Węgrzy posiadali także Karpaty i dobry granit do brukowania, jednak kocimi łbami, a nawet kostką granitową nie brukowali dróg, tylko kieramitem, bo dawno przekonali się o lepszości dróg z klinkru. To samo dowodzi pismo „The British Clay Worker“ z r. 1922 z miesiąca lipca Nr. 363, szpalta 1. a mianowicie: „W 1913 r. zbudowano drogę próbną między Filadelfią a Nowym Jorkiem. Drogę tę podzielono na 26 odcinków, 8 odcinków zbudowano z klinkru, 5 odcinków z betonu cementowego, 6 odcinków z betonu asfaltowego, a 8 odcinków z asfaltu Macadam. Najsłabszym okazał się asfalt Macadam, bo po roku musiano go odnowić, pozatem odcinki cementowo-betonowe, bo już 1916-18 r. musiano 5 odcinków gruntownie odnowić, zato odcinki wyłożono klinkrem najlepiej się utrzymały, bo 3 z nich wcale nie były poprawiane przez 8 lat, tj. do 1920 r. Wyniki tych prób w/g kosztów utrzymania są następujące:

Roczny koszt utrzymania drogi 1.600 klm.

droga	na 5 m. szerokości:
z klinkru	306,50 Mk. złotych
z betonu-cementowego	6.741,90 Mk. złotych
z asfaltu Macadam	2.860,20 Mk. złotych
z asfaltu-betonu	4.596,75 Mk. złotych

Oto widzimy z tabeli tej wyniki, że klinkier jest najtańszym w utrzymaniu, a w Polsce posiadającej odpowiednie gliny możnaby nietylko stworzyć doskonałe drogi, ale także stworzyć nową gałąź przemysłu pracującego na wywóz.

K. Tokarz - Ceramik.

Lublin, 3. XI. 1926 r.

*) Autor niniejszego artykułu był tam na praktyce.

Nowy aparat Jacquarda.

Na wiosennych targach lipskich wystawiony był nowy bardzo ciekawy wynalazek konstrukcji inż. Deinera. Metoda jego odbiega od wszystkich dawniejszych , które dawały wadliwe wiązania w tkaninach. Prócz tego wymagały one niewygodnych i trudnych w wyrobie patronów, które obecnie odpadają wraz z kartami Jacquarda. Jest to nowość bardzo ważna, ponieważ sporządzenie ich wymagało dużo czasu, osobliwie przy większych wzorach.

W nowej tej metodzie znajdują zastosowanie dwa aparaty. Jeden służy do robienia wzoru, drugi zaś do przenoszenia go na maszynę Jacquarda. Zasada aparatu do zdjęć polega na złączeniu ulepszonych metod przesyłania obrazów na odległość Korna i Karolusa. Szkic kolor. w swych tonach rozkłada się w aparacie pukt po punkcie zapomocą specjalnych fotokomórek. Ponieważ w komórki załączonych jest 10 obwodów prądu, można wywołać 10 rozmaitych napięć. Wahania prądu można wykorzystać przez wyskakiwanie igieł w wybieraczu splotów. Prowadzi się je przez pewną ilość odcinków i odpowiednio do natężenia wywołanego oporu kieruje na ten odcinek wzoru, który odpowiada odcieniowi szkicu. Poza wybieraczem splotów umieszczony jest zamykacz, w celu możności nadawania każdemu odcieniowi wzoru odpowiedniego splotu. Od niego poprowadzone są obwody prądu do aparatu wiertniczego, który wierci w cylindrze zagłębienia na pół mm, umieszczane wzdłuż. Zagłębienia przenoszone automatycznie dostają się w tym samym porządku na cylinder, odpowiadając w zupełności dziurkom na kartach aparatu Jacquarda, a zatem tak samo, jak wypadł na patronie wzór w swoich splotach.

Szkic kolorowy musi zawierać tyle barw, ile powinno się znajdować rodzajów splotów, ponieważ musi się każdy splot zaznaczyć innym tonem barwy. W ten sposób można wykonywać wzory aż do 18 splotów.

Aparat do zdejmowania, wyposażony jest w 48 różnych splotów, które może przenosić, a ilość odcinków wzoru może być powiększoną. Przeniesienie punktów splotów dokoła figury według potrzeby powinno się odbywać zapomocą włączenia kolektora. W aparacie zdejmującym, umieszcza się walec, który można wbudować w każdą jacquardowską maszynę. Pod cylindrem znajduje się w jednym rzędzie tyle klawiszy, ile potrzeba igieł. Dźwignie są dwuramienne. Dotykają one wzoru, przenoszą zapomocą igieł dźwigniowych na igły uderzające, umieszczone poziomo, które w ten sposób korespondują z igłami maszyny Jacquarda.

Dla większych wzorów stosuje się cztery cylindry, umieszczone w trybie planetowym, które się w czasie tkania automatycznie przełączają. Czułość aparatu nie jest tak duża, ażeby mogła w czasie ruchu przeszkadzać i doświadczenie wykazało, że aparat ten pracuje bez zarzutu. Uruchomianie i wyłączanie funkcjonuje doskonale tak, że można wytwarzać doskonałe tkaniny .

W nowym tym aparacie niema czułych elektromagnesów dla igieł, wskutek tego dadzą się robić gładkie sploty bez błędów, jakie się spotyka w innych aparatach.

Nasuwa się jedynie kwestja, czy się uda rozwiązać bez zarzutu kontury rysunku w ten sposób, jak to jest możliwem przy ręcznej robocie.

Hub.

Galalit — sztuczny róg.

Nazwa dla galalitu — sztuczny róg jest najzupełniej uzasadniona, ponieważ produkt ten zbliżony jest w swej konstrukcji chemicznej bardzo do rogu naturalnego. Najciekawsze jest to, że przeważna ilość osób z otoczenia robi zdziwione miny z chwilą, gdy się im powie, że chwyty ich lasek czy parasoli, cygarniczki, obsadki i t. d. zrobione są z mleka. Mleko jest bowiem produktem wyjściowym dla galalitu.

Z odtłuszczonego skwaszonego mleka przy pomocy kwasu z żołądka cielęcego, wydobywa się substancję białkową zwaną kaseiną. Ta zaprawiona aldehydem mrówkowym zamienia się pomału w rogawą masę błyszczącą, dającą się łatwo zabarwić, twardszą od celuloidu, hygroskopijną, jednak trwałą na działanie tłuszczów. Formowanie musi nastąpić przed zahartowaniem.

Kaseinę mieloną na proszek miesza się z wodą, barwi i ugniata na masę i formuje w odpowiednich maszynach na sztabki, płyty i rurki. Hartowanie odbywa się za pomocą aldehydu mrówkowego, ponieważ masa przedtem ma własności skóry.

Przez zaprawienie aldehydem następuje reakcja chemiczna t. zw. kondensacja. Wiadomo bowiem, że zasadniczą najwięcej zdolną do reakcji chemicznej jest w mało jeszcze zbadanych ciałach białkowych grupa aminowa NH_2. Ta

grupa też łączy się z aldehydem mrówkowym przy równoczesnem wydzieleniu wody, dając produkt chemiczny zbliżony bardzo do rogu.

Galalit posiada jak wyżej wspomn. dużo cech nietylko fizycznych, lecz i chemicznych rogu naturalnego; zapalony wydaje również i woń, podobną do palącego się rogu naturalnego.

Fabrykacja jego jest dosyć trudna i musi być przeprowadzana z nadzwyczajną ostrożnością, ponieważ kazeina ulega z łatwością wpływom fermentacyjnym, zwłaszcza w stanie wilgotnym. Błędy można wykryć dopiero po paru miesiącach, co naraża dane przedsiębiorstwo na poważne straty w materjale.

Galalit służy do wyrobów imitujących róg, korale, turkusy, agaty, marmur, następnie do wyrobu klawiszy do fortepianów, guzików, grzebieni i t. d.

W Niemczech wynosiła produkcja dzienna przed wojną 10.000 kg, co dawało rocznie około 10 miljonów marek. Polska jako kraj wyłącznie rolniczy, a jako taki mająca podostatkiem mleka mogłaby stworzyć główny spichrz tego cennego materjału, dając równocześnie surowiec, nie tylko dla dużych przedsiębiorstw fabrycznych w kraju, ale równocześnie dla setek domowych warsztatów tokarskich.

Inż. R. H.

Nowości techniczne

Sprawność poczty lotniczej.

W dniu 22 września po raz pierwszy przyszedł do Warszawy list, wysłany z Wenecji drogą powietrzną. List został nadany w Wenecji w dniu 21 b. m. w godzinach rannych, a już o godz. 4-ej popołudniu w dn. 22 b. m. był w rękach adresata warszawskiego.

Drobny ten napozór wypadek notujemy ze względu, iż jest on nadzwyczaj ważnym dla oceny korzyści wynikających z posługiwania się pocztą lotniczą. W tym samym dniu bowiem wysłany zwykłą pocztą list „expres" na dojście do adresata potrzebował akurat 24 godzin więcej, przyczem opłaty za jego przewóz wynosiły o 5 centimów więcej, niż listu lotniczego.

Przytoczony powyżej wypadek stwierdza, iż nowoczesna droga przesyłania korespondencji samolotami, jest najkrótszą i najwygodniejszą. Zrozumiała to dawno zagranica, której linje powietrzne przewożą w pierwszym rzędzie pocztę i towary, a na drugim planie są dopiero pasażerowie. Nasze społeczeństwo jeszcze nie przyzwyczaiło się do korzystania z poczty lotniczej, pozbawiając się tem samem tych olbrzymich korzyści, jakie mu oddać winno lotnictwo w codziennym użytku.

Lwowska „Pazeta Poranna" z dnia 8 b. m. słusznie podkreśla, że chociaż żegluga powietrzna już dawno przestała być czemś niebezpiecznem — to jednak ciągle otaczana jest tajemniczością. Winę tu ponosi w pierwszym rzędzie prasa, która niedostatecznie interesując się lotnictwem, mało poświęca mu miejsca na swoich łamach. Ujemnie wpływa również nadmierne oddalenie portów lotniczych od miast, które sprawia, iż lotniska znają tylko bardzo ograniczone koła mieszkańców miast.

Podobnie „Kurjer Warszawski" pisze w tej sprawie: „Najwięcej dobrego mogłaby zrobić jednolita akcja prasy, szczególniej codziennej. Do dziś widzimy stosunkowo mało zainteresowania, w porównaniu z prasą zagraniczną; częściej na łamach naszych dzienników spotykamy zbyt plastyczne opisy katastrof, zdarzających się zresztą tylko w lotnictwie wojskowem, niż znacznych opisów naszych sukcesów, a z propagandą lotniczą nie spotykamy się prawie wcale". (Lotnik).

Wynalazek żelaza bez rdzy.

Na kongresie inżynierów w Manchester wystąpił inżynier dr. Barclay z rewelacyjnem sprawozdaniem o wynalezieniu żelaza, które nie podlega rdzy i przedstawił pierwsze dodatnie próby wyrobu takiego żelaza. Wynalazek ten jest jeszcze w okresie prób, ale już dotąd okazało się, że cena wyrobu nowego żelaza będzie zaledwie nieznacznie wyższa od ceny dotychczasowych fabrykatów.

Dr. Barclay podniósł, że wynalezienie żelaza wolnego od rdzy, należy uważać za jeden z największych wynalazków obecnego stulecia i że oddziała on tak bardzo na przemysł żelazny, iż spowoduje wprost przewrót w tej olbrzymiej gałęzi światowego przemysłu.

Zdaniem referenta, nie będzie to jednak przewrót nagły, lecz stopniowa ewolucja, która potrwa kilka dziesiątków lat, nie można jednak wyobrazić sobie, aby po tym okresie w zastosowaniu praktycznem mogło się znaleźć jeszcze dzisiejsze żelazo, a nie nowe, niewrażliwe na rdzę.

O istocie wynalazku i sposobach jego fabrykacji pisma angielskie nie podają jeszcze szczegółów.

Doniosły wynalazek lwowskiego technologa.

P. Antoni Cioroch, technolog, wynalazł „wodopęd", rodzaj turbiny dla wykorzystania energji wody płynącej. „Wodopęd", obracany ruchem poziomym wody, może być użyty na każdej rzece i w każdem miejscu bez robienia specjalnego spadu. Maszynę prostą stanowi duży wał, dający się wedle potrzeby powiększać wzdłuż rzeki, tak, że energja mas wodnych na dłuższej przestrzeni może być w ten sposób wykorzystaną.

Wynalazca znany jest kołom fachowym jako pracownik na polu hydrotechniki i posiada swoją własną stację doświadczalną na Dniestrze w Dołobowie oraz w Chłopczycach.

Dla rolnictwa oraz dla przemysłu przepisują fachowcy wielkie znaczenie ze względu na to, że motorek wspomniany jest tani i praktyczny w użyciu.

W ostatnich czasach, zagranicą dała się zauważyć intensywna praca w poszukiwaniu za tego rodzju silnikiem.

Gaz węglowodorowy, materjałem napędowym dla balonów sterowych.

Dotychczas, przy dłuższych lotach balonów sterowych, trzeba było w miarę zużywania przez silniki zapasów benzyny, wskutek czego zmniejszał się ciężar balonu, wypuszczać potrosze wodór z powłoki balonowej, aby sterowiec nie wzbijał się na wysokość niepożądaną.

Dla uniknięcia tej straty gazu, a przez to przedłużenia lotów sterowca, znany budowniczy balonów sterowych, dr. inż. Eckener, zaproponował, aby jako opału do nowo budowanych sterowców używano, zamiast benzyny, ciężkiego gazu węglowodorowego, którego waga specyficzna dorównywa mniej więcej wadze powietrza. Przytem centymetr sześcienny tego gazu daje przy spalaniu się ilość ciepła wyższą o 30 procent od ilości ciepła wytworzonego przez centymetr sześc. benzyny.

Wskutek tej zmiany opału nietylko ułatwi się dłuższe loty sterowcem, ale także umożliwi używanie do wypełniania ich bardzo kosztownego gazu helu.

Patenty na wynalazki

Wyciąg z „Wiadomości Urzędu Patentowego".

UDZIELENIE.

Tłustym drukiem oznaczono numer patentu. Cyfry i litery przed numerem patentu oznaczają klasę, podklasę i grupę, do której zaliczono wynalazek. Następnie kolejno są umieszczone: nazwisko właściciela patentu; tytuł wynalazku; data zgłoszenia; po skrócie: „Pierwsz.", który oznacza pierwszeństwo ze zgłoszenia w jednym z krajów, należących do Konwencji Związkowej Paryskiej, data zgłoszenia zagranicznego i w nawiasie kraj, gdzie zgłoszenia dokonano; data udzielenia patentu.

59e$_3$ **4709.** Paul Delort (Cieszyn, Polska). Pompa obrotowa z łopatkami. 19. 10. 1922. Udzielono 19. 4. 1926.

68a$_{105}$ **4859.** Mark Knoroz (Warszawa, Polska). Kłódka o zatrzymach okrągłych. Dodatkowy do patentu Nr. 2778. 21. 6. 1923. Udzielono 5. 5. 1926.

72c$_{15}$ **3 t.** Ministerstwo Spraw Wojskowych (Warszawa, Polska). Broń palna. 10. 7. 1920. Pierwsz. 22. 11. 1915 dla zastrz. 1; 9. 1. 1917 dla zastrz. 3 (Włochy). Udzielono 31. 5. 1926.

88b$_4$ **4852.** Jan Dygasiewicz (Toruń, Polska). Turbina skrzydłowa. 28. 7. 1925. Udzielono 5. 5. 1926.

5a$_3$ **4976.** Włodzimierz Łodziński (Bitków, Polska). Świder do wierceń głębokich. 7. 9. 1923. Udzielono 20. 5. 1926.

5b$_{12}$ **4977.** Włodzimierz Łodziński (Bitków, Polska). Urządzenie do wydobywania ropy z otworów wiertniczych zapomocą gazów sprężonych. 21 3. 1923. Udzielono 21. 5. 1926.

8a$_{29}$ **4999.** Dawid Aron Giske (Łódź, Polska). Maszyna do przylepiania do waty z jednej albo z obu stron muślinu lub podobnego materjału. 24. 4. 1925. Udzielono 25. 5. 1926.

12i$_{24}$ **4946.** Aloizy Jan Stodółkiewicz (Płock, Polska). Nowy sposób otrzymywania kwasu siarkowego. 25. 4. 1925. Udzielono 18. 5. 1926.

12m$_5$ **4928.** Chemiczny Instytut Badawczy (Lwów, Polska). Metoda roztwarzania gliny lub materjałów zawierających glinkę. 30. 5. 1925. Udzielono 15. 5. 1926.

12m$_7$ **4929.** Chemiczny Instytut Badawczy (Lwów, Polska). Metoda otrzymywania czystego siarczanu glinowego z wodorotlenku glinowego. 30. 5. 1925. Udzielono 15. 5. 1926.

12o$_5$ **5178.** Kazimierz Smoleński (Warszawa, Polska). Sposób otrzymywania alkoholu metylowego przy suszeniu wysłodków buraczanych. Dodatkowy do patentu Nr. 1787. 18. 7. 1925. Udzielono 14. 6. 1926.

13e$_3$ **5012.** Andrzej Borski (Aleksandrowice-Bielsko, Polska). Przyrząd do czyszczenia rur wodnych i dymowych przy kotłach parowych. 9. 8. 1923. Udzielono 26. 5. 1926.

21a$_{40}$ **5021.** Bolesław Zapolski (Mizocz, Polska). Aparat do szybkiego słuchowego nauczania się odczytywania z pamięci znaków Morse'go bez pomocy innych osób. 22. 12. 1924. Udzielono 27. 5. 1926.

Ze Związku Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych na Województwa Poznańskie i Pomorskie.

Przedsiębiorstwa Elektrotechniczne!

Organizujcie się zawodowo, przystępując na członka do ZWIĄZKU PRZEDSIĘBIORSTW ELEKTROTECHNICZNYCH na Województwa Poznańskie i Pomorskie Tow. zap.
Zgłosz. pisemne przyjmuje Sekretarjat Związku, Poznań, ulica 27-go Grudnia nr. 9.

OKÓLNIK nr. 17.

Na ostatniem Zebraniu Związku zostało jednomyślnie uchwalone, że w przyszłości należy przyjmować w naukę tylko taką młodzież, która przejdzie z wynikiem dodatnim badania w Instytucie Psychotechnicznym, oraz wykaże się wykształceniem przygotowawczem jak ukończenie wszystkich klas Szkoły Powszechnej, wzgl. ukończeniem 4 kl. Gimnazjum.

Zważywszy, że powyższa uchwała została powziętą celem podniesienia poziomu intelektualnego czeladzi i późniejszych mistrzów naszego zawodu, Zarząd apeluje niniejszem do wszystkich pp. Członków do jaknajściślejszego przestrzegania powyższej uchwały.

Zarząd.

OKÓLNIK nr. 18.

Członek naszego Związku Firma „Znicz", Zakłady Elektrotechniczne, Poznań, Aleje Marcinkowskiego 19, donosi, że jest gotową odstąpić za **niewysokiem odszkodowaniem** przewody i materjały elektroinstalacyjne znajdujące się u konsumentów bloków „Znicza", przy przełączaniu tychże do sieci Elektrowni Miejskiej.

Zainteresowani pp. Członkowie wykonujący przeróbkę instalacji elektrycznych w tych blokach, zechcą się skomunikować bezpośrednio z właścicielami Firmy.

Zaznacza się, że wielka ilość materjałów dopływowych jak przewodniki, rurka izolacyjna, tablice rozdzielcze, bezpieczniki itp. znajdują się w stanie zupełnie użytecznym, i dadzą się przy przełączaniach ponownie zużyć, zatem zaleca się pp. Członkom wykorzystania powyższej oferty.

Zarząd.

KOMUNIKAT.

Długotrwała wojna światowa wpłynęła m. i. ujemnie również na poziom intelektualny Młodzieży Rzemieślniczej.

Ojciec i opiekun pełniący twardą służbę żołnierza, nie miał możności zaopiekowania się dostatecznem wykształceniem swych dzieci, a bieda zaglądająca w dom wojaka popychała dorastającą młodzież do wczesnego zarobkowania. Ujemne skutki powyższego ujawniają się dziś we wszystkich zawodach, a w szczególności w zawodzie elektrotechnicznym i radjotechnicznym, które wymagają bezwzględnie pewnego przygotowania szkolnego młodzieży, mającej zamiar uczyć się w jednym z powyższych zawodów.

Związek Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych na Województwa Poznańskie i Pomorskie chcąc naprawić opłakane stosunki swego zawodu i podnieść poziom intelektualny czeladzi i mistrzów elektro- i radjotechnicznych, powziął na ostatniem Zebraniu jednomyślną uchwałę, **by w przyszłości przyjmować w naukę tylko młodzież, która wykaże zdolności do tego zawodu, oraz minimalne wykształcenie — ukończenie wszystkich klas Szkoły Powszechnej, wzgl. 4 klasy Gimnazjum**, które to wykształcenie jest niezbędne w praktycznem życiu każdego elektro-wzgl. radjotechnika.

Związek Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych
na Woj. Poznańskie i Pomorskie.

Przegląd Dostaw

W dziale niniejszym podajemy przetargi, licytacje i konkursy rozpisane przez urzędy państwowe, komunalne i większe firmy. Każde słowo w „Przeglądzie Dostaw" obliczamy 10 groszy a tłuste słowo tytułowe po 50 groszy. Przy powtórzeniach 2× dajemy 10% rabatu, przy 3× 20% rabatu

Rejonowe Kierownictwo Intendentury Toruń

ogłasza przetarg na sprzedaż chłodni, składającej się z maszyny parowej, kompresora, dwóch pomp, zbiorników i innych drobnych części.

Oferty przepisowo sporządzone — winny wpłynąć do Rej. Kier. Int. Toruń — do dnia 25. XI. 1926 r. godz. 10-ta, w którym to terminie odbędzie się komisyjne otwarcie ofert. Władze wojskowe zastrzegają sobie w zupełności prawo oceny i swobodnego wyboru ofert, jakoteż przeprowadzenie przetargu ustnego.

Urządzenie chłodni oglądać można codziennie w godzinach urzędowych.

Bliższych informacyj udziela Rej. Kier. Int. i Rej. Zakład Żywn. Toruń.

Kierownik Intendentury Toruń: (—) KALITA, kpt. Int.

L. dz. 4506/26 Żywn. (3287)

Przetarg na dostawę pakuł do czyszczenia broni.

Kierownictwo 7 Okręgowej Składnicy Artylerji w Poznaniu, ul. Artyleryjska Nr. 2 zamierza oddać w drodze nieograniczonego przetargu dostawę pakuł do czyszczenia broni na sumę 18.000 zł. loco Poznań, bocznica Zbrojowni 3, w terminie najdalej 3 tygodniowym od dnia zawarcia umowy. Oferty na całość dostawy składać należy do dnia 17 listopada r. b. godz. 10 rano pod wskazanym adresem. Wadjum oznaczone jest na 3 proc. i złożyć je należy w Kasie Skarbowej w Poznaniu. Przepisy, (druki) odnośnie do warunków dostawy, próbki pakuł wyłożone są w Kierownictwie Okr. Skł. Art. w Poznaniu, przy ul. Artyleryjskiej 2.

Sprzedaż samochodu, maszyn i innych przedmiotów w Warszawie.

Bank Polski w Warszawie sprzeda: 1) Samochód ciężarowy 4 tonnowy marki „Austro-Daimler" w dobrym stanie; 2) Używaną młocarnię „Marschalla" 60-calową, bez maszyny parowej; 3) 2 maszyny szarpaczki (młynki) fabryki Kruppa łącznie z motorami do przemiału gliny, farb, kredy, słomy itp.; 4) Wóz parokonny, obity blachą, do przewożenia wartości; 5) około 80 ram okiennych żelaznych. Przedmioty te można oglądać w podwórzu Banku Polskiego w Warszawie, przy ul. Daniłowiczowskiej Nr. 18 do dnia 9 listopada r. b. włącznie, w godzinach od 10 do 12-ej. Bliższych szczegółów udziela Inspekcja Gmachów — pokój nr. 40. — Oferty na kupno należy składać w zapieczętowanych kopertach do 12 listopada w Wydziale Administracyjnym Banku Polskiego, pokój nr. 40.

Przetarg na dostawę odlewów żeliwnych.

Dyrekcja Kolei Państw. w Krakowie ogłasza przetarg publiczny na dostawę odlewów żeliwnych w pierwszem półroczu 1927 r. w ilości około 240.000 kg. Termin składania ofert do dnia 30 listopada r. b. do godz. 12 w południe. Do oferty dołączyć należy poręczne (wadjum) w wysokości 3% wartości oferowanej dostawy, zaś w razie otrzymania dostawy na żądanie Dyrekcji Kolei Państw. kaucję w wysokości 5% wartości otrzymanej dostawy. W obu wypadkach w gotówce lub państwowych papierach wartościowych. Bliższe szczegóły oraz warunki dostawy i formularze ofertowe otrzymać można w Wydziale Zasobów wskazanej Dyrekcji bezpośrednio lub też pocztą za nadesłaniem w znaczkach pocztowych należytości na porto.

Przetarg na dostawę 100 szaf żelaznych.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych rozpisuje przetarg na dostawę 100 szaf żelaznych. Na życzenie interesowanych oferentów dostarcza się rysunki oraz opis techniczny tych szaf. W ofercie podać należy termin wykonania całości lub poszczególnych partyj, cenę loco Warszawa włącznie transport i opakowanie, dalej złożyć należy dowód na wpłacone w kasie skarbowej wadjum w wysokości 5% od sumy dostawy i świadectwo o solidności przemysłowej i kupieckiej danej firmy, wystawione przez Izbę Przemysłowo-Handlową lub władzę administracyjną I instancji. Oferty przyjmuje Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Wydział Ogólny, Warszawa, Nowy Świat 69 i to do dnia 25 listopada do godz. 12 w południe.

Sprzedaż szyn wąskotorowych.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Wilnie ogłasza przetarg publiczny na 19-go listopada 1926 roku na sprzedaż staroużytecznych szyn wązkotorowych trakcji konnej luźnych i w przęsłach, w ogólnej ilości około 4.500 tonn, które obejrzeć można w magazynie Dyrekcji w Brześciu N./Bugiem. Oferty z dołączonym dowodem o wpłaceniu wadjum w wysokości 1 proc. oferowanej sumy, należy kierować do Prezydjum Dyrekcji w Wilnie z napisem: „Oferta na szyny wązkotorowe na przetarg w dniu 19 listopada 1926 r.". Bliższych informacyj udziela Wydział Zasobów Dyrekcji w Wilnie, 3 piętro, pokój 40, codziennie od godz. 11 do 13-ej.

Przetarg na eksploatację terenów karpinowych w lasach Kresów Wschodnich.

Dyrekcja Lasów Państwowych w Wilnie ogłasza, iż w dniu 25. bm. o godz. 12 w południe w lokalu Dyrekcji w Wilnie (W. Pohulanka 24) odbędzie się przetarg ustny i za pomocą ofert pisemnych na eksploatację terenów korpinowych w nadleśnictwach: Wileńskiem, Ławaryskiem, Urzańskiem, Stołpeckiem, Międzyrzeckiem, Mostowskiem, Smorgońskiem, Rudnickiem. Pozatem odbędzie się w równym czasie przetarg ustny i za pomocą ofert pisemnych na sprzedaż działek etatowych, według obliczenia powierzchniowego, poszczególnych drzew na pniu i materjałów drzewnych w stanie wyrobionym w nadleśnictwach: Jeziorskiem, Mostowskiem, Braslawskiem, Koniawskiem, Trabskiem, Olkienickiem, Oszmiańskiem i innych. Bliższych szczegółów dowiedzieć się można pod wskazanym adresem.

Konkurs na budowę elektrowni.

Magistrat miasta Dawid-Środka w powiecie Stolińskim, Wojew. Poleskiego ogłasza konkurs na budowę elektrowni miejskiej. W mieście tem, liczącem 12.000 mieszkańców zelektryfikowane być mają narazie centralne ulice na przestrzeni około 4 klm. oraz koszary wojskowe, przypuszczalnie na 2000 żarówek. Budynek drewniany jest na miejscu, lecz wymaga remontu. Miasto wydatkować może obecnie najwyżej 20.000 zł, lecz przewiduje się, że w ciągu trzech mies., będzie mogło całkowicie spłacić firmie zatracony kapitał wraz z procentem. Ostateczny termin składania ofert 15. XI. 26. Magistrat m. Dawid-Środka udziela interesowanym przedsiębiorstwom dalszych i szczegółowych informacji.

Przetarg na dostawę aluminjowych obrączek dla gołębi pocztowych.

Departament V Wojsk Techn. M. S. W. powiadamia, że w Nr. 292 z dn. 23/X „Polski Zbrojnej" i w Nr. 245 z dn. 25/X „Monitora Polskiego" został ogłoszony przetarg nieograniczony na dostawę aluminjowych obrączek rodowych dla gołębi pocztowych.

Sprzedaż drzewa użytkowego i opałowego.

Państwowe Nadleśnictwo Laska, poczta St. Chełmy sprzeda w dniu 16. bm. o godz. 10 rano w drodze publicznego przetargu w lokalu p. St. Cysewskiepo w Brusach (Pomorze) drzewo użytkowe i opałowe. Płacić należy rendantowi w czasie licytacji.

Sprzedaż łomu i szmelcu w Warszawie.

Centralny Zakład Zaopatrywania Saperskiego w Warszawie, przy ul. Królewskiej 35 sprzeda drogą przetargu niżej wyszczególniony łom i szmelc: a) żelazny: kuty 137.000 kg; lany 33.000 kg; kuto-lany 3.800 kg, blaszany 26.000 kg, druciany 56.000 kg, liny 2.800 kg; b) stalowy: 4.700 kg; c) szklany: 13.000 kg; d) różny: jak fibra, ebonit, korek, farba olejna, gips, papier, skóra, odpadki parciane w ogólnej ilości 12.500 kg; e) motory: spalinowe, agregaty elektryczne, transformatory i części do nich niezdatne do użytku; f) 3 druciarki zdatne do użytku. — Wymieniony szmelc oglądać można od dnia 3. 11. 26 w Składnicy Saperskiej na Powązkach, w Centralnych Warsztatach Sap. Wola—Zawiszy 33, w Kompanji Obsługi C. Z. Z. Sap. Marymoncka 5, oraz w Forcie IV pod Nowym Dworem. Waga podana w przybliżeniu. — Oferty z podaniem ceny za kg. każdego gatunku łomu, składać należy do dnia 19. listopada rb. godz. 10 przed południem. Pierwszeństwo mają reflektanci na całość z zobowiązaniem sprzątnięcia zapasów w ciągu jednego miesiąca. — Wadjum złożyć należy w wysokości 0,5 proc. zaoferowanej kwoty.

Licytacja dębiny użytkowej.

Dnia 17-go listopada 1926 r. o godz. 12-ej w lokalu D. L. P. w Radomiu przy ul. Lubelskiej 53, odbędzie się licytacja na sprzedaż z Nadleśnictwa Jedlnia 705.38 m³ dębiny użytkowej, w tem 278.06 m.³ dębiny fornierowej i dyktowej. Iinformacyj udziela D. L. P. w Radomiu oraz Nadleśnictwo Jedlnia.

Przetarg na dostawę różnych materjałów dla Dyrekcji Kolei w Stanisławowie.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Stanisławowie odda w drodze przetargu na czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1927 dostawę następujących artykułów: wyrobów żelaznych jak siatki i linki druciane, łańcuchy, nity, podkładki, śruby, wkręty, nakrętki, gwoździe, okucia kuchenne: ruszty, drzwiczki kuchenne, piekarskie i kominkowe, szabaśniki, rury i kolanka blaszane, rury gazowe i łączniki, dalej materjały do czyszczenia i uszczelniania, również różne wyroby tekstylne, szczotkarskie, chemikalja, lakiery, kity, odlewy żeliwne z kutego żelaza, stalowe, wyroby szklane, skórzane, ceramiczne itd. Bliższe szczegóły co do ilości i gatunku zapotrzebowanych materjałów, powziąć można z formularzy ofertowych, które na życzenie interesentów za opłatą należności za porto, dostarcza bezpośrednio lub pocztą Dyrekcja Kolei Państwowych w Stanisławowie. Oferty na dostawę poszczególnych materjałów należy wnieść do Prezydjum Dyrekcji najpóźniej do 14 listopada r. b. godz. 12 w południe.

Zapytania nadeszłe do działu informacyjnego Tow. Wydawniczego „KUPIEC" w Poznaniu

Do każdego zapytania prosimy dołączyć 50 gr. Wszystkim interesentom odpowiadamy listownie często po kilka razy.

Nr. 2093. Która fabryka krajowa wyrabia łyżwy zwyczajne i poniklowane?

Nr. 2094. Która fabryka wyrabia cynowane maszynki do mięsa?

Nr. 2095. Która fabryka wyrabia maszynki naftowe „Primus" do gotowania?

Nr. 2097. Która firma wyrabia pistony do przytwierdzania fotografij na legitymacjach?

Nr. 2103. Która firma w Polsce może dostarczyć słoninca (Speckstein)?

Nr. 2105. Która firma wyrabia spinki i przybory metalowe do krawatek?

Nr. 2107. Która fabryka w kraju wyrabia papierowe tarcze do zegarów (cyferblaty)?

Nr. 2102. Które firmy mają na składzie używane obrabiarki do metali?

Nr. 2106. Która fabryka krajowa wyrabia taśmy stalowe na sprężyny do zegarów ściennych?

Nr. 2110. Która firma krajowa wyrabia nożyce ręczne do cięcia blachy 10—13 mm. grub.?

Nr. 2111. Która firma krajowa wyrabia dziurkarki do 16 × 13 mm do tłoczenia.

Nr. 2112. Prosimy o podanie wytwórni lub drewnianych do sit?

Nr. 2117. Która fabryka krajowa wyrabia słupowe prasy wrzecionowe (Säulen Spindelpresse) i prasy frykcyjne (Spindelpresse)?

Nr. 2118. Które fabryki wyrabiają łańcuchy?

Nr. 2119. Która firma może dostarczyć wszelkiego rodzaju klucze do zamków?

Nr. 2121. Poważna fabryka poszukuje firm elektrotechnicznych, najchętniej z działem radjo, dla oddania w komis własnych wyrobów.

Nr. 2124. Która fabryka krajowa wyrabia czasze metalowe, dzwonkowe przekroju 100. 110, 112 milimetr., niklowane?

Nr. 2125. Która firma dostarcza części żelazne do wag domowych i do bielizny?

*

Jeżeli firmom zapytującym się nie odpowiadamy w ciągu tygodnia, znaczy się tyle, że starania o odpowiednich dostawców są jeszcze bez skutku i należy na odpowiedź nieco z a c z e k a ć.

Dzierżawy, zastępstwa, personał, sprzedaże itd.

Majster cegielni wapienników, kaflarń, dachówkarń, klinkrowni i szamotowni, konstruktor pieców-palacz, szuka posady. 3275d
Lublin, skrytka 75.

Handlowiec branży żelaznej
z kilkuletnią praktyką, poszukuje posady. Łaskawe zgłoszenia do Adm. „Ryn. Met. i Masz." pod „Żelazniak" nr. 3290. 3290

WIELKIE CEGIELNIE
wapienniki, dachówkarnie szukam, celem otrzymania kierownictwa na akord lub procent. 3275c
Kazimierz Tokarz, Technik-ceramik, Lublin, skrytka nr. 75.

Maszyny do obróbki drzewa
komplet z transmisjami korzystnie na sprzedaż
Jan Mroziński, Ostrów, Wlkp. 3279

DYNAMO GALWANICZNĄ
motory elektryczne, ronszery, wanny, sprzedam. Dynamo 110 volt, kupię. **Warszawa, ul. Chmielna 12, Czarnecki.** 822

Kocioł parowy 6 atm., motor 30 P. S., dynamo, baterja

Tokarnia 850 × 2000	zł	2.000.—
„ 270 × 6500	„	3.500.—
„ Wohlenberg 350 × 3500	„	10.000.—
„ John 230 × 3000	„	5.200.—
Strugarka podłużna 2500×600×750	„	6.000.—
Rewolwerówka 320 × 1000	„	4.000.—
Nożyce z zapędem	„	1.200.—
Wiertarka dwuramienna	„	1.000.—

3219

Urządzenie modelarni
Piła taśmowa, strugarki, tokarki, warsztaty i narzędzia
Lejarnia
2 piece Kupol, 2000 modeli do maszyn rolniczych używane, lecz w dobrym stanie, poleca
DEIERLING, Poznań, ul. Składowa 4.

PAROWY GARNITUR MŁOCARNIANY
(ang.) starszy, lecz dobrze utrzymany i gruntownie wyremontowany (54 cal. młock.), sprzeda za 500 ctr. żyta równowartości. **Dom. Piotrowo, p. Tczew, tel. 101.** 800

Mam do oddania większe partje 3283
sitek do herbaty
(Tassensiebe), postumentów do choinek, foremek do ciast, skrzynek do listów, mos. kasetek do papierosów, różne kolory, szufelek do okruszyn, różne kolory, tac dębowych, moździerzy mosiężnych. Przy żąd. ofert upr. o podanie zapotrzebowania. **Jan Lesiński, Poznań, ul. Fr. Ratajczaka 2.**

WAGA CTM., WOZOWA
100 centn., motor „Benz", 4 K. M., korzystnie do nabycia. **Nowak, Swarzędz, ul. Zamkowa 5.** 801

KOMPLETNE URZĄDZENIE
centralnego ogrzewania na 15 pokoi w ilości 175 żeber, także z piecem, które tylko 1 zimę używane jest, na sprzedaż. **A. Stołecki, Skórcz pow. Starogard.** 802

GATER PIERWSZORZĘDNEJ MARKI
z dolnym napędem, 650 mm. przelotu, silnej konstrukcji, w dobrym stanie, do natychmiastowego użytku z piłami, uchwytami — szynami, wózkami, szlifierką i cyrkularką, tanio sprzeda meblarnia **Radomsko — Brzeźnicka L. 23.** 803

Sprzedamy: 3302
2 lokomotywki po 60 KM na tor 600 mm, 15 Atm, paleniska miedziane, w zupełnie dobrym stanie, firmy Orenstejn & Kopel rok budowy 1918, miejsce postoju Chęciny, natomiast
kupimy zaraz:
1 lokomotywkę, siły około 30 KM, na tor 600 mm. Szczegóły i oferty prosimy kierować pod adresem:
Zakłady Przemysłowe „CHĘCINY", Chęciny.

Sprzedam korzystnie 3295
MOTOR ELEKTR. 1 KM. 220 v. rp.
„ „ 1½KM 220 „ „
Franciszek Bloch, Bydgoszcz, Śniadeckich 47-47a. Tel. 961.

KOMPLETNE URZĄDZENIE TARTAKU
składające się: z jednej lokomobili 85 K. M., jednego kotła z przedpaleniskiem, 8 atm., 36 m² pow. ogrz., jednej pompy Worthingtona 90 mm., jednego gatru 800 mm. z wózkami, jednego gatru 600 mm. z wózkami, jednej pompy maszynowej, jednej szpundówki, jednej obrębiarki podwójnej i pojedyńczej i toru kolejkowego — korzystnie do sprzedania. Powszechne Zakłady Konserwacji Maszyn i Urządzeń fabrycznych — **Lwów, pl. Marjacki.** 808

KUPNO OKOLICZNOŚCIOWE.
Sprzedam po cenie bardzo przystępnej: 1 motor gazowy 3 P. S., 1 wiertarka ścienna do zapędu motorowego, 1 gwinciarka do 5½, kompletne narzędzia kowalskie, 1 komplet maszyn i narzędzi blacharskich, 1 pogłębiacz, 1 wywalacz dziubowy oraz różne narzędzia i maszyny do budowy studzien wiertniczych i szybowych, różne maszyny napędowe do pomp, głowice naciskowe, części zapas. do pomp, rury cylindrowe, partja armatur i kształtówek. **Juljusz Rosenthal, Chełmża, (Pomorze), telefon 67.** 940

Blachę cynkową
kilo zł 1,90, ołów, miedź w blokach poleca korzystnie
Jan Deierling, Poznań. 3306

KOCIOŁ PAROWY
20 mtr., ciśnienie 6 atm., kompletny z armaturą, sprzedam. **Artur Gaede, Poznań, św. Wojciech 29-30.** Najstarsza Poznańska Fabryka Wódek i Likierów. 809

WARSZTAT ŚLUSARSKO - MECHANICZNY
z narzędziami, odda **Nieruszewicz, Bydgoszcz, Poznańska 26.** 810

1 500 DĘBÓW
przeciętnie 25 do 40 cm. grubości. nadających się na rozmaite wyroby drzewne na sprzedaż. **W. Kossmann, Śrem.** 811

Większą ilość **KARBIDOWYCH LAMP, latarek** oraz **palników okowitowych** H. S. 2 bez pompy, sprzedam po bardzo taniej cenie. 3303
Z. Błażejczyk, Koronowo, pow. Bydgoszcz.

Korzystnie sprzedam:

Automat do śrub

mało używany, najnowszy typ „Gauthier" do 10 mm z przyborami,

1 garnitur parowy używany

Zgłoszenia do administracji „Rynku Metal. i Masz. pod nr. 3307.

PIEC DO TOPIENIA METALU

na palenisko ropowe z wentylatorem, tanio do sprzedania. **Matzat, Gdańsk - Ohra, Radaunenstrasse nr. 28.** 813

MOTOR ELEKTRYCZNY

prąd stały, 6 koni, 1 600 obrotów, fabrykat SSW., jak nowy, oraz 1/6 konia — 1 600 obrotów, używany, sprzedam. **Inż. Kluck, Bydgoszcz, Pomorska 49.** 814

PIŁA Z MOTOREM DO DRZEWA

do sprzedania, tanio. **Warszawa, Złota 14. Osuchowski.** 816

BORMASZYNKA

do sprzedania. **Pawia 52, Świątkowski.** 815

OKAZYJNIE DO SPRZEDANIA!

Motor na wozie (lokomobila), naftowy, firmy „Deutz", o sile 8 K. M. i tarcza planowa, kompletna (planszajba), średnicy 680 mm., wszystko w bardzo dobrym stanie. Wiadomość: **Warszawa, ulica Waliców nr. 16. Wójcicki.** 818

Pogłębiacz łyżkowy,

pojemność 1½ cbm., z napędem parowym, także jako żóraw do używania, fabr. Orenstein i Koppel, zbudowany w roku 1912, dobrze utrzymany, w stanie roboczym, tanio do sprzedania. Zgłoszenia należy skierować do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 3292. 3292

MAGNETO

Boscha, 4 cylindrowy na sprzedaż. **Gburczyk, Bydgoszcz, Pomorska 65, telefon 1135.** 817

Korzystne kupno wzoru użytkowego na kabłącznicę (Laubsegę)

Dla przyczyn okolicznościowych sprzedam zaraz prawa patentowe (wzór użytkowy) na **kabłącznicę** (Laubsege) łącznie z przyrządami produkcji za 500 złotych. Łask. oferty uprasza się do Administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" za nr. 3299.

URZĄDZENIE MLECZARNI PAROWEJ

mogącej przerobić 10 000 litrów mleka dziennie, oraz lokomobilę 24 P. S. na kołach, sprzedam. Wiadomość: **Warszawa, Mokotowska 44, kantor.** 819

Zamiana motoru

2½ H. P., 220 volt na 5 H. P., 440 volt, lub kupno 5 H. P.

Fabryka maszyn St. JAKUBOWSKI

3310 **POZNAŃ, Chwaliszewo nr. 64.**

MASZYNY RZEŹNICKIE

motor gazowy „Deutz", 3—4 konny, kufer i wolff, wszystko w bardzo dobrym stanie zaraz na sprzedaż. Zgłoszenia do: **Piotr Biehunek, Ujście, powiat Chodzież.** 806

KOCIOŁ PAROWY

stojący, wysoki do 2 metrów, tylko dobry, kupię zaraz. Oferty: **Łomża, Skalski, fabryka.** 824

WIERTARKA

2 mtr., stojąca, na zapęd, prawie nowa, na sprzedaż. **Szafrański, Poznań, Masztalarska 8 a, podwórze.** 812

MOTOR BENZYNOWY

oraz transmisję, w dobrym stanie, sprzedam. **Pogonowski, Środa, Nowy Rynek 7.** 916

MŁÓCKARNIĘ

(Hodem i Rössler), używaną, lecz w zupełnie dobrym stanie oraz **lokomobilę,** (Lands, Mannheim), sprzedam za bardzo korzystnemi warunkami z powodu przepełnienia inwentarza martwego. **Majątek Sikorzyn, pow. Kartuzy.** 917

KOCIOŁ

60 cm. szeroki, 30 wysoki, nadający się do pralni oraz parę szklanych drzwi, nadających się do składu, sprzedam korzystnie **Konrad Szopiński, Poznań, św. Wojciech 28.** 920

OKAZJA WZBOGACENIA SIĘ!

Podróżny aparat kinomatograficzny, światło elektryczne — 750 złotych. **Landau, Warszawa, Żórawia 47-14.** 804

KUPNA

Poznańska Kolej Elektryczna ma do sprzedania używane 3298

stalowe bandaże

od kół wagonowych w ilości około 7 000 kgr. Oferty pod adresem: **Poznań, ul. Gajowa 1.**

MIECH KOWALSKI

dobrze utrzymany i wiertarkę (t. zw. Bohrmaschine, kupię. Oferty z podaniem cen, proszę nadesłać pod adresem: **Lewandowski, majątek Stawoszewo, poczta Podskibowice. Telefon Podobowice 10.** 930

DRZEWA KOPALNIANEGO I UŻYTKOWEGO

poszukuję za gotówkę każdą ilość. Upraszam o podanie ilości, rozmiarów, kiedy zrąbane, ostatecznej ceny, loco stacja załadowania. **St. Maćkowiak, Bydgoszcz, ul. Chodkiewicza 42.** 931

KOCIOŁ PAROWY

stojący, kupię, 4 atmosf., 15 mtr. powierzchni ogrzewalnej, rurkowy, mało używany. Listownie: **Warszawa, Miła 21, kapiele.** 820

PRASĘ HYDRAULICZNĄ

Nr. 4—5 do ściskania obręczy, kupię. Dokładne oferty z najniższą ceną. **Kęsicki, Poznań, Hotel Monopol.** 821

KOCIOŁ PAROWY

używany, dobry stan p. o. 90 ctm. ciśnienia, 8 atm., kupię. **Warszawa, Wspólna 60 m. 5, telefon 10-12.** 823

Kocioł parowy

p. ogrz. 90—100 mtr., ciśnienie 8 atm., kupię. 3305

Warszawa, Wspólna 60 m. 5 Telefon 10-12.

REWOLWERÓWKI

potrzebne, typu lekkiego, przelot wrzecion 12 mm. i 45 mm. **„Technika Gorzelnicza", Warszawa, Królewska 8, tel. 194-46.** 907

STRUGARKI DO WEŁNY DRZEWNEJ

nowej lub używanej w dobrym stanie — poszukuje się celem kupna. Łask. oferty upr. się przesyłać pod: **WŁOCŁAWEK, Skrzynka pocztowa 117.** 982

MŁYNEK RĘCZNY DO KORZENI

kupię zaraz. **M. KASSNER — WIELEŃ (Wlkp.).** 983

Poszukuję kupna lub dzierżawy 1 000 do 1 500 metrów normalnotorowych

SZYN DO KOLEJKI POLNEJ.

Oferty z podaniem ceny przyjmuje **R. KORBE i S-ka, eksport drzewa, Mokrz pod Wronkami.** 984